

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT**

NACIONALNI PROGRAM ZA KULTURO 2013-2016

Osnutek

Ljubljana, januar 2013

Kazalo

<i>Nekaj uvoda</i>	3
<i>Kultura v Sloveniji</i>	4
<i>Načela kulturne politike</i>	6
Pravica do kulture	6
Umetniško ustvarjanje	6
Skrb za slovenski jezik	7
Osmišljanje kulturne dediščine in arhivov	7
Uravnoteženost med tradicijo in sodobno ustvarjalnostjo.....	8
Narodna/nacionalna zavest	8
Skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu.....	8
Skupni slovenski kulturni prostor in kultura po regijah	9
Razvijanje kulturne zavesti pri otrocih in mladini.....	9
Kulturne vsebine v medijih	9
Narava in okolje kot kulturni vrednoti	10
Kultura manjšin, romske skupnosti, manjšinskih etničnih in ranljivih skupin...	10
Kulturna politika in EU	11
Kulturna in kreativna industrija ter podpora kulturi na svobodnem trgu	11
Omogočanje dostopnosti do e-kulture	11
Izobraževanje za poklice v kulturi.....	12
Slovenija v mednarodnih organizacijah in promocija slovenske kulture na tujem	12
Preobrazba javnega sektorja	12
<i>Opredelitev javnega interesa in cilji kulturne politike na posameznih področjih</i>	14
Slovenski jezik.....	14
Knjiga	16
Uprizoritvena umetnost	19
Glasbena umetnost.....	21
Vizualna umetnost	25
Intermedijska umetnost	27
Mediji	28
Film in avdiovizualna kultura.....	31
Dediščina, arhivi, knjižničarstvo	33
Kulturna dediščina (KD)	33
Arhivska dejavnost	40
Knjižnična dejavnost	43
Mednarodne in EU zadeve	45
Samozaposleni v kulturi	46
Spodbujanje kulturne vzgoje	48
Človekove pravice in varovanje kulturnih raznolikosti.....	50

Nekaj uvoda

Nacionalni program za kulturo 2013-2016 bi moral Državni zbor sprejeti pred iztekom leta 2011, pripraviti pa bi ga morala prejšnja vodstvena ekipa Ministrstva za kulturo, a tega ni zmogla. Veljavnost prejšnjemu je minila s koncem leta 2011, kar pomeni, da dejavnost Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport (MIZKŠ) od 2012 poteka brez osnove, kot jo predvideva ZUJIK, to je brez *Nacionalnega programa za kulturo 2013-2016*. Poteka po »inerciji«, v smeri in z uresničevanjem nalog, kakor izhajajo iz dolgoročnejših zamisli *NPK 2008-2011*, in pa seveda potreb kulturne sfere – marsikatero, sicer neprijetno potezo kulturne politike pa izsiljuje manjša količina sredstev, kakor jih je bilo na voljo prejšnja leta. Gospodarska in finančna kriza odlaga svoje negativne učinke tudi v kulturno dejavnost.

Prav zaradi krize pisanje programa ni lahka niti prijetna dolžnost. Lažje je načrtovanje ob zanesljivih finančnih pogojih v bližnji prihodnosti. Žal pa vse kaže, da še nekaj let ne bo mogoče operirati s konkretnimi finančnimi številkami, ki bi zagotavljale uresničitev zamišljenih projektov, zato smo pri zastavljanju ciljev v prihodnjih letih previdni. Konkretnih, za uresničitev časovno opredeljenih zamisli v novi program ni mogoče zapisati; a kljub temu le-ta ni samo nekakšen »spisek želja«, ki nikogar ne obvezuje. V njem so kratko opisane nekatere značilnosti in stanje slovenske kulture v zadnjih dveh desetletjih, z načeli je opredeljena kulturna politika, po kateri se bodo morali ravnati odločevalci, ko bodo določali podporo različnim programom in projektom, sledi pa najboljše del *NPK*, tj. opredelitev javnega interesa in cilji kulturne politike na posameznih področjih, na katerih dejavnost institucij, društev in posameznikov prek javnih razpisov sofinancira MIZKŠ. Prav tu pa zaradi kriznih razmer ciljev ni bilo mogoče določati ne časovno niti finančno; izbrani so najbolj nujni, uresničevati pa jih bo mogoče selektivno, odvisno od denarnih virov, ki bodo vsako leto na voljo.

Sicer pa se metode in načela pri delu ministrstva bistveno ne razlikujejo od tistih v prejšnjih programih, zato je iz njih povzetih kar nekaj opredelitev; to pomeni, da se politika odprtosti in pluralizma nadaljuje v skladu z dosedanja tradicijo, le da bo treba iz že omenjenih razlogov obseg programov marsikje omejiti. A upamo, da bo vsaj nekatere nezaželene učinke tovrstnih omejitev mogoče nadoknaditi s preišljeno reformo celotnega javnega sektorja v kulturi, ki lahko prinese višjo kakovost ponudbe in zaposlitveno politiko, ki bo visoko strokovnim oziroma mladim strokovnjakom odpirala primerna delovna mesta. Bodo pa kulturne dejavnosti nekoliko bolj kot doslej povezane z izobraževalno sfero in znanstveno dejavnostjo, kot to sugerira že vnanje dejstvo o združitvi več ministrstev. Tudi v tej luči in kljub neprijaznim gmotnim razmeram se lahko nadejamo, da bo slovenska kultura, ki tudi v tem programu zajema predvsem umetniško ustvarjalnost in poustvarjalnost, kulturno dediščino, izobraževanje in investicije, dosegala vrhunske rezultate. Podpora doseganju takšnih rezultatov bo tudi v prihodnje ena najpomembnejših nalog kulturne politike.

Sicer pa je slovenska kultura v minulih letih bila – če si lahko sposodimo »tehnični« izraz – uspešna. Kljub nekaterim nedoseženim ciljem oziroma pričakovanjem je zadovoljila kriterije, ki pričajo o umetniški kreaciji kot trajnem bogastvu slovenske ustvarjalnosti, prispevala pa je tudi svoj delež k ciljem osamosvojitve in vstopa v EU. Ob tej zavezujoči okoliščini smo jo dolžni varovati in omogočati naprej, sicer bomo znova nazadovali v skupino ogroženih etnij. Racionalni pristop k ohranjanju oziroma varovanju in spodbujanju kulture tudi poglobljajoča se kriza te politike ne more zavreti ali ustaviti. Kulturno politiko te vrste želi uokviriti ta program.

Kultura v Sloveniji

Naslov in vsebina *Nacionalnega programa za kulturo 2013-2016 (NPK 2013-2016)* terjata nekaj pojasnil. Pojem kulture se tu uporablja s pomenom, ki mu je prvi določil obseg Ivan Cankar. Do konca 19. stoletja nam je mednarodna izposojenka kultura pomenila toliko kot »omika« ali »olika«, šele Cankar jo je povzdignil v oznako za duhovno kulturo slovenskega naroda. Ta pomen je precej ožji od tistega, ki prevladuje v anglosaški rabi, kjer je večidel sopomenka za civilizacijo. Slovenski pojem kulture označuje najvišji civilizacijski dosežek, v katerem nastajajo spoznavne, moralne in estetske vrednote, ki dajejo življenju pravi smisel. Prav to je naloga duhovne kulture na Slovenskem.

Že Cankar je presodil, da so v središču te kulture umetnosti in da s pojmom kulture mislimo predvsem nanje, zato je glavni predmet, ki se mu posveča *NPK 2013-2016*, umetnostna kultura. Cankar je v slovensko kulturo vključil tudi znanosti, celo naravoslovne. V zadnjih desetletjih so se naravoslovno – matematične znanosti tako zelo razmahnile in hkrati postale del mednarodnega znanstvenega obrata, da jih ne štejemo več v ožji pojem kulture na Slovenskem. Pač pa vanjo prištevamo tiste vede, ki so najtesneje povezane z umetnostmi; to so predvsem humanistične in deloma družboslovne vede, od literarne zgodovine do muzikologije, teatrologije in umetnostne zgodovine, pa tudi filozofije umetnosti, estetike in sociologije kulture. Ker je temelj slovenske kulture slovenski jezik, se posebna skrb *NPK 2013-2016* namenja ohranjanju, utrjevanju in razvoju slovenščine na vseh ravneh njene javne rabe.

V ta program ne sodi samo notranja sestava slovenske kulture, ampak tudi njena zunanja infrastruktura, se pravi, socialni in materialni pogoji, ki omogočajo njeno produkcijo, distribucijo in recepcijo, saj bi brez teh pogojev ne mogla obstajati, se ohranjati in obnavljati. S te strani je umetnostna kultura v Sloveniji povezana predvsem z univerzami, v njihovem okviru obstajajo umetnostne akademije, ki omogočajo rast novih umetniških generacij. Nič manj pomembni niso umetnostni in jezikovni oddelki na posameznih fakultetah, s katerih prihajajo intelektualci, zmožni strokovne razlage in presoje kulturnih dosežkov. Nič manj ni za odmevnost, vpliv in učinke kulture v Sloveniji odločilno srednje in osnovno šolstvo, v njegovih okvirih se na različnih ravneh mlade generacije vključujejo v umetnostno kulturo, od literature do likovne umetnosti, glasbe in filma, predvsem pa s poukom slovenskega jezika kot izhodišča za pravi sprejem kulturnih del. Ob šolskem sistemu je enako pomembna in zato v *NPK 2013-2016* upoštevana mreža gledališč, muzejev, galerij in drugih zavodov, ki morajo načrtno organizirati distribucijo kulturnih dobrin, pa tudi usmerjati njihovo recepcijo. Med njimi je posebej pomembna mreža knjižnic od študijsko univerzitetnih do mestnih, ljudskih in šolskih. Ob teh javnih zavodih ni mogoče prezreti zasebnih knjižnih založb, likovnih šol in ljubiteljskih krogov, ki nadomeščajo in dopolnjujejo javne kulturne zavode, kjer niso dosegljivi ali učinkoviti.

NPK 2013-2016 je program za slovensko kulturo, oziroma za kulturo v Republiki Sloveniji. Pojma slovensko in nacionalno imata v tej zvezi posebne, različne pomene. Ob pojmu slovensko mislimo bodisi na kulturo, ki je v poudarjenem pomenu slovenska, ali pa na kulturo, kakršna nastaja znotraj slovenske države. Med obojim je razlika, slovenska kultura je pač kultura slovenskega jezika in naroda, medtem ko je kultura v republiki Sloveniji širši pojem. V njenem središču je seveda slovenska kultura, ki je večinska, poleg nje sestavljajo kulturo znotraj državnega prostora Slovenije še druge kulture, ki so manjšinske, bodisi avtohtonih manjšin ali priseljskih skupin. Ne nazadnje je tu še mednarodna kultura, ki v številnih oblikah prihaja v Slovenijo in se tu vključuje v kulturno življenje. *NPK 2013-2016* upošteva tudi ta del kulturne ponudbe in nalaga kulturni politiki skrb za njeno regulacijo, da bi bila v skladu s temeljnimi kulturnimi potrebami Slovenije.

Podobno dvojen pomen ima v tem programu pojem nacionalnega. Tudi tega je treba v zvezi s kulturo razumeti z obeh strani – nacija se lahko razume kot sinonim za narod ali pa kot pridevek, ki označuje državo in njeno utemeljenost v narodu. V prvem pomenu se program nanaša na celotno kulturo slovenskega naroda, tudi tistega dela, ki ga ne pokriva slovenska država, se pravi, zamejcev in izseljencev. V tem primeru je mišljena kultura kot enoten slovenski kulturni prostor, naloga programa je ta, da vključuje v svoje načrtovanje vse njegove dele ne glede na državne meje. Nekoliko drugačen je pomen nacionalnega kot oznake za državnost slovenskega naroda. Vloga države je v *NPK 2013-2016* dvojna. Z ene strani mu je nacionalno tisto, kar je vsedržavno, ne pa samo lokalno in regionalno. S tem uvaja ta program v načrtovanje kulturnega razvoja vidik selekcije, vrednotenja in razlikovanja. Hkrati mu nacionalno pomeni tisto, kar je za slovensko državo veljaven izraz njene kulture v razmerju do kultur drugih držav, vreden, da ga država promovira, organizacijsko in finančno podpira. S tem mu daje državno reprezentančno funkcijo. Tudi na tej ravni terja *NPK 2013-2016* vrednotenje, ki omogoča selekcijo na nacionalni in mednarodni ravni.

Prav to velja tudi za tisti del kulture, ki v republiki Sloveniji nastaja zunaj državnih ustanov in javnih kulturnih zavodov. Njegovi nosilci so samostojni kulturni ustvarjalci in ljubiteljske skupine. Tudi tu je nujno vrednotenje, da bi bilo mogoče predvideti, kaj je v tej kulturi z nacionalnega vidika pomembno in zato vredno državne podpore.

Vrednotenje, ki ga *NPK 2013-2016* predvideva kot nujen pogoj za izvedbo nacionalne kulturne politike, seveda ne more biti stvar države, njenih zakonov in organov. Nastajati mora znotraj same umetnostne kulture, njenih sprejemnikov in poznavalcev. To pa je vrednostno dogajanje, ki je samo na sebi mnogoplastno in težko predvidljivo, zlasti v razmerah, ki oblikujejo kulturo v republiki Sloveniji po osamosvojitvi. Teh razmer ne določa samo stanje kulture v Sloveniji, ampak vplivajo nanj kulturni tokovi v širših, evropskih in svetovnih okvirih. Posledica tega stanja je velika raznovrstnost sodobne slovenske kulture, oziroma kulture v Sloveniji. V nji se uveljavlja ne samo žanrska, slogovna, umetnostno – estetska mnogovrstnost, ampak tudi duhovna, moralna in ne nazadnje ideološka. Spričo te kulturne razplatenosti se v programu postavlja kot nujno vodilo njenega vrednotenja načelo odprtega pluralizma, ki priznava načelno enakopravnost vseh kulturnih smeri, tokov in ravni, vendar z upoštevanjem njihovega kulturnega pomena, kar vključuje razločevanje med izvornim in epigonskim, množično povprečnim in izjemno enkratnim. V sodobni kulturi, ki ji *NPK 2013-2016* začrtuje pogoje in možnosti, je navzoča težko pregledna vrsta umetnostnih usmeritev, ki sega od tradicionalno konservativnih do moderno inovativnih, skrajno modernističnih in avantgardnih, ki se jim pridružujejo vračanja h »klasičnim« umetnostnim formam. Na Slovenskem se razrašča ponudba množične zabavne – kulturne industrije, predvsem tujega pa tudi domačega izvora, kar predstavlja problem za položaj in sestavo visoke slovenske kulture z njenim nacionalnim, umetnostnim in etičnim pomenom. Vanjo prihaja vpliv t.i. subkultur, ki želijo biti alternativne in eksperimentalne, to zlasti prek novih oblik multimedijske umetnosti. S tem nastaja v slovenski kulturi spreplet tradicije in modernosti, spričo česar je tem bolj nujna vrednostna selekcija med tem, kar je zares izvorno in inovativno, in tistim, kar je epigonsko, prehodno in zanemarljivo.

Načela kulturne politike

Pravica do kulture

Pravica do kulture je v času krize posebno aktualna, saj sodi med dejavnike, ki so temelj človekovega samouresničevanja. Brez tako razumljene kulture ni mogoč humani razvoj posameznika, družbe in naroda. Z različnimi oblikami kulture se danes ukvarja vedno več ljudi, pravica do tega pa izhaja tudi iz 59. člena Ustave RS in iz Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Slovenska država oziroma njena kulturna politika bo to pravico spoštovala. Omogočala bo kulturno-umetniško samoizražanje oziroma ustvarjalnost, ohranjanje in aktualizacijo kulturne dediščine, svoboden dostop do ponudbe, informiranja in posredovanja, pravico do jezika in izobraževanja; posameznik, ki se identificira z dediščino prostora, v katerem živi, le-to lahko razume kot del svoje identitete na ravni ožje skupnosti ali naroda; vsak državljan Slovenije ima zato pravico, da je seznanjen s kulturno dediščino in je vključen v njeno ohranjanje ter aktivno uživanje; slednje ne sme biti odvzeto niti obiskovalcu Slovenije. Posebna pozornost mora biti skladno z Ustavo RS posvečena udeležanju kulturnih pravic narodnih manjšin, pripadnikov različnih manjšinskih etničnih skupin, priseljencev ter otrok. Posebno pereče je uresničevanje pravice do kulture pri invalidih; kulturna politika si bo prizadevala, da bodo le-ti lahko uresničevali svojo ustvarjalnost in imeli dostop do kulturnih ustanov in programov; kulturni producenti bodo v ta namen morali izoblikovati strategijo dostopnosti do kulturne ponudbe. Kulturna politika bo spoštovala status ustvarjalca, ki ima pravico do neodvisnega, svoji viziji ustreznega oblikovanja umetniškega dela; zavedati se je treba, da njegove stvaritve ni mogoče tehtati z merili sodne prakse, pač pa s presojo, ki temelji na duhovni in estetski teži, oblikovni dognanosti in moralni učinkovitosti njegovega dela. Tako pojmovana pravica do kulture samoumevno pomeni tudi obrambo nacionalne kulture, priznavanje različnosti in s tem strpnost v družbi, kar bo ob povedanem lahko tudi prispevek kure kure k premagovanju krize pri nas in v širšem okolju.

Umetniško ustvarjanje

Umetnost nam omogoča, da se ob njej in zaradi nje lažje opredelujemo do resničnosti in vsakdanjika, ju vrednotimo in včasih tudi spreminjamo. V svojih estetskih viških zapolnjuje praznino srca in duše in utrjuje smisel človekove eksistence. S kulturo – širšim pojmom od nje same – napolnjuje ves družbeni prostor, saj ga vsebinsko dinamizira in plemeniti, opozarja na vrednote skupnosti in človekovega početja. Umetnost v svoji najvišji kreaciji izraža in posestja duha naroda oziroma skupnosti, v kateri je nastala in je tako eden bistvenih elementov narodne identitete. Po svoji naravi teži k medsebojnemu spoznavanju in povezovanju. Ker med drugim pledira za svobodo, pravičnost in lepoto, jo sprejemata posameznik in odprta družba, saj jima je s svojimi simboli najbližji kašipot iz vedno zapletenih razmer v red in sožitje. V digitalnem času s svojo specifično kreativnostjo postaja pomemben člen v interdisciplinarnih znanstvenih projektih ter odkriva/raziskuje človekovo resničnost v novih razvojnih pogojih. Slovenska kulturna politika se zaveda izrednega pomena umetniškega ustvarjanja pri Slovencih – ustvarjanja, ki je bilo med odločilnimi dejavniki za rast in razvoj naše individualnosti, znotraj nje pa jamstvo obstoja in razvoja slovenskega jezika. Umetniško ustvarjanje spodbuja naš splošni razvoj, posebno v novejših časih pa je doživelo nemalo priznanj na tujem in nas s tem uveljavilo na evropskem in širšem odru duhovnega dogajanja. To nam odpira pot v nadaljnje utrjevanje naše prisotnosti v globalnem svetu in možnosti, da po svoji meri sodelujemo pri odločanju o njegovi usodi. Zato si umetniško ustvarjanje doma zasluži najvišjo pozornost; kulturna politika ga bo tudi v kriznih časih omogočala v največji možni stopnji, pri čemer bo njena pomoč namenjena predvsem izjemnim ustvarjalcem, a ne da bi zato prezrla široko bazo ustvarjalnega potenciala na nižji kakovostni ravni, bazo, ki je pogosto pogoj za vrhunske dosežke.

Pluralizem in svoboda ustvarjanja

Gre za eno osrednjih načel kulturne politike; njene aktivnosti, kot so – ob nevtralnosti države do umetniškega ustvarjanja – omogočanje ustvarjanja, podpiranje njegove raznovrstnosti in razvejenosti, popularizacija kakovostnih dosežkov in povečevanje dostopnosti do občinstva ... bodo spodbujale najširšo paleto ustvarjalnosti tako na najvišji profesionalni kot tudi ljubiteljski ravni. Načelo je neogibno tudi za kulturno dediščino in njeno kontinuirano vrednotenje s strani strokovne in civilne javnosti. Kulturna politika bo omogočala kreativno delo na vseh področjih kulture, tudi nevladnim skupinam oziroma zunajinstitucionalnim oblikam ustvarjanja kulturnih dobrin, prednostno podporo pa namenjala programom, katerih nosilci bodo črpali sredstva iz mednarodnih virov. Sobivanje elitne in množične kulture je priložnost za ustvarjalce, da iz obeh praks povzamejo tvorne spodbude za umetniško produkcijo, merila za njeno kakovost pa se bodo morala oblikovati v javnih razpravah med poznavalci. Spodbujati je treba umetniški razmah na področjih, ki prinašajo iskanja v novih medijih, celo takrat, kadar izrecno polemizirajo s tradicijo. Kulturna politika bo ob širokem razponu umetniških iskanj omogočala tudi merila, ki se oblikujejo znotraj civilne družbe in jih lahko preverja strokovna javnost; z njimi bo mogoče razlikovati med umetnostnim kičem in populizmom.

Skrb za slovenski jezik

Skrb za slovenski jezik mora biti pozorna in trajna; slovenščina ni le sredstvo za sporazumevanje in umetniško izražanje, ampak tudi zakladnica kulture in eden najvidnejših temeljev slovenske identitete. Tako slovenščina kot jeziki manjšin in drugih narodnostnih skupnosti skupaj z njihovimi običaji morajo biti obravnavani kot nezamenljiv izvir ustvarjalnosti in del naše kulturne dediščine. Ker je slovenščina eden glavnih simbolov naroda in države, je njena preiščljena zaščita neogibna, tudi z zakonsko regulacijo. Posebna skrb bo namenjena slovenskemu jeziku v šoli, javni komunikaciji, izrazoslovju, tehniki in znanosti. Razumno je treba sprejemati uvajanje tujega jezika kot sredstva za hitrejše in bolj učinkovito sporazumevanje v politiki, na univerzah in mednarodnih simpozijih: mesto prvega jezika v državi ni mogoče razveljaviti v dobro hitre gostoljubnosti, ampak ga ohranjati kot dosežek v svetovnem bogastvu enakopravnih jezikov. Probleme slovenščine v javnosti v širokem razponu urejajo različni predpisi, zlasti *Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2012-2016*. Kulturna politika si bo prizadevala, da se bodo njena določila dosledno uresničevala. Na območjih, kjer živita avtohtoni narodni manjšini, madžarska in italijanska, bo podpirala uveljavljanje njunih jezikov, prav tako pa rabo jezika romske skupnosti, nemškega jezika in jezikov drugih etničnih skupin v Sloveniji, posebno v medijih teh skupnosti. Širila bo vednost o možnostih učenja slovenščine kot drugega tujega/sosedskega jezika in izpopolnjevala ponudbo tečajev slovenščine za priseljence, azilante in druge.

Osmišljanje kulturne dediščine in arhivov

Kulturna dediščina, predmetna in duhovna, je eden temeljev nacionalne identitete in izhodišče za razumevanje zgodovinske razsežnosti človekovega okolja, navdihovalka sodobnikom pri umetniškem iskanju in eksistencialnem samoutemeljevanju. Kulturna politika ji bo zagotavljala varstvo in njeno aktualizacijo v skladu s standardi doma in v EU ter z razpoložljivimi finančnimi sredstvi. Iskati je treba možnosti, da se zlasti njeni kreativni vrhunci popularizirajo. Z zakonom je treba zagotoviti lastnikom in uporabnikom učinkovito in prijazno orodje za njeno ohranjanje. Država mora biti najbolj pozitiven zgled pri ohranjanju kulturnih spomenikov v njeni lasti z vzorčnim pozitivnim odnosom: z rednim vzdrževanjem, s celostno prenovo in z uspešno oddajo kulturnih spomenikov njenim institucijam, dalje pa tudi pri lastni promociji, kulturni vzgoji in izrabi prostega časa. Del procesa ohranjanja je dolgoročna in sistemska skrb za finančne razbremenitve tako države kot drugih lastnikov kulturnih spomenikov in dediščine

pri njenem vzdrževanju in posebej pri celostni prenovi. Pozitivne zglede domače in tuje zakonodaje za racionalno rabo kulturne dediščine je treba vključiti med ukrepe gospodarske politike in strategij na vseh področjih. Strokovnjakom s področja dediščine je treba omogočiti, da se enakovredno vključijo v delovne procese varovanja in aktualizacije dediščine (predvsem pri posegih v prostor, vključno z gradbenimi in kmetijskimi posegi), saj s svojim sodelovanjem lahko prispevajo k boljšim in racionalnejšim rezultatom za dediščino, pa tudi za razvoj države, lokalnih skupnosti in posameznikov. – Za varstvo arhivskega gradiva skrbijo arhivske službe, zavedajoč se, da varujejo pomemben del nacionalnega spomina; zagotavljati morajo dostop do njega; poznavanje arhivskega gradiva je državljanska pravica, saj je del narodove zgodovine. Urejeno in usklajeno upravljanje dokumentarnega in arhivskega gradiva je eden izmed pogojev med drugim za transparentnost delovanja, administrativno učinkovitost in dobro izvajanje informacijskih storitev. V arhivski dejavnosti se zato prepletata tako zgodovinski oziroma kulturniški pristop do varstva arhivskega gradiva kot tudi administrativni pristop glede upravljanja dokumentov.

Uravnoteženost med tradicijo in sodobno ustvarjalnostjo

Ustvarjanju od nekdanj škoduje poenotenje, zlasti še premoč enega sloga nad drugim, enega nazora nad drugim. Ustvarjanje se povzpne najvišje, kadar nastaja v ozračju pretoka idej oziroma odprtosti kulturne javnosti; kot bo kulturna politika spodbujala sodobno ustvarjanje in tradicionalni izraz, se bo zavzemala tudi za upoštevanje izročila, ki ga tvori vrhunsko delo generacij ustvarjalcev; brez tega ni mogoče graditi sodobnosti in prihodnosti. Kulturna politika v najboljšem primeru pričakuje dialog med obema, ki pa bo mogoč, če bosta tradicija in sodobno ustvarjanje vseskozi navzoči v kulturni javnosti; podpirala bo programe ustanov, neinstitucionalnih organizacij in posameznikov, ki bodo vsebovali uravnoteženo kulturno ponudbo, ne glede na to, ali bo šlo za aktualizacijo »klasike« ali »le« za prikaz njene izjemne umetniške vrednosti. Sodobno v ustvarjanju pomeni tudi reaktualizacijo minulih dosežkov in iskanje novih pristopov v predstavljanju teh dosežkov. Občinstvo ima pravico do spoznavanja in doživljanja velikih stvaritev preteklosti. Tako bo ob drugem lažje dojemalo in vrednotilo dela sodobnih avtorjev. Kulturna dediščina omogoča iskanje novega in preverjanje njegove kakovosti.

Narodna/nacionalna zavest

Slovenci smo danes kot narod s svojo državo zavarovani kot še nikoli, obenem pa vemo, da smo preživeli najtežja obdobja in smo torej notranje trdni in se zavedamo svojih korenin. A vendar je včasih videti, da ta zavest o samem sebi usiha. Krepijo in ohranjajo jo različni dejavniki, vsekakor pa je kultura za vsako okolje tista »dodana vrednost«, ki človeku daje svoj izraziti profil, okolje pa spodbuja v razvoju. S tem značajem je narodna zavest ob drugem sidro v valovih globalizacije. Na svojo kulturo in svoj jezik se pri krepitvi narode zavesti lahko opremo toliko bolj danes, ko stvaritve naših najpomembnejših ustvarjalcev doživljajo izjemno visoka priznanja v svetu. Sicer pa so naša kulturna dediščina, živa kultura in slovenski jezik vrednota, ki nas še vedno povezuje s Slovenci v zamejstvu in drugod po svetu. Nebrižnost do države oziroma domovine, ki jo je mogoče zaznati na različnih ravneh družbenega in političnega življenja, je v končni fazi tudi nebrižnost do kulture in vsega, kar je ohranjalo slovenstvo in Slovence kot svobodoljubne, strpne in do drugih odprte ljudi. To izročilo moramo ohraniti in negovati. Kulturna politika zato podpira diskurz in projekte, ki bodo imeli pozitivne prvine za aktualizacijo in utrjevanje narodne/nacionalne zavesti.

Skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu

Zanje je pristojen Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, a odgovorno je tudi Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, ki s svojo pozornostjo do njih izpričuje pripadnost

njihove kulture vsej slovenski skupnosti. V tej zvezi ne gre pozabiti na kulturno dediščino (materialno in nematerialno) Slovencev po svetu, ki je v zadnjem času ogrožena zaradi menjave generacij. Skrb za kulturo Slovencev v zamejstvu in po svetu je še zlasti pomembna v času, ko je stikov med ustvarjalci zunaj meja Slovenije z ustvarjalci v matici vse manj in ni znamenj naraščajočega pretoka kulturnih dobrin v obe smeri. Kulturna politika bo gmotno in organizirano omogočala oblike in poti do boljšega sodelovanja med skupinami in ustanovami v Sloveniji in slovenskimi društvi in posamezniki na tujem ter tako utrjevala kakovost kulturnega ustvarjanja doma in v tujini. Zlasti se bo posvečala ohranjanju slovenskega jezika v zamejstvu in zdomstvu in v ta namen podpirala medijsko dejavnost med Slovenci zunaj Slovenije, v prvi vrsti knjižno produkcijo, elektronska občila in periodični tisk. Na slovenskih veleposlaništvih bo poskrbela za organizacijska jedra, ki bodo kulturni most srečanj med kulturniki matice, manjšine ter zdomstva, ob tem pa tudi jedra za promocijo slovenske kulture v tuji državi.

Skupni slovenski kulturni prostor in kultura po regijah

Slovenci ne živijo le v Sloveniji, ampak tudi v zamejstvu in zdomstvu. Ideja o »skupnem slovenskem kulturnem prostoru« povezuje prek kulture prebivalstvo slovenskega rodu. Javni interes na področju kulture in kulturne dediščine zato posega do robov našega etničnega prostora. V združenih Evropi je povezovanje te vrste pomembno in tvorno za kulturno ustvarjanje in slovensko kulturno zavest. Po drugi strani bo kulturna politika skrbela za smotrno razporejenost kulturnih žarišč različnih umetniških zvrsti po regijah. Mreže arhivov, galerij, knjižnic, muzejev in zavodov za varstvo nepremične dediščine morajo zagotavljati regionalno uravnoteženost in strokovno pokritost vseh področij ohranjanja dediščine, arhivske in knjižnične dejavnosti. Kulturna žarišča po regijah so v procesu globalizacije močan dejavnik ohranjanja in krepitev naše identitete in drugih posebnosti.

Razvijanje kulturne zavesti pri otrocih in mladini

V svetu, v katerem je čedalje manj prostora za vprašanja človekove biti oziroma presežnem, je vzgoja za kulturo in duhovne vrednote neogibna. Kot ni več alternative za vseživljenjsko učenje, tako je tudi ni za oblikovanje kulturne zavesti in opismenjevanja. Utrjevanje bralnih navad šolarjev, razvijanje zmožnosti za kulturno ali že kar umetniško izražanje, prepoznavanje različnosti kulturnih identitet, seznanjanje s kulturno dediščino itd. – so prvi pogoji za tvorno vključevanje šolarjev v sodobne družbe, da se ne omenja umetniških praks, ki se jim želijo posvetiti mnogi mladi. Vzgoja in izobraževanje zajema tudi izvajanje kakovostnih programov načrtnega spoznavanja kulturnega izročila in sodobnega umetniškega ustvarjanja. Kulturna politika bo podpirala programe načrtno kulturno-umetnostne vzgoje, ki bo mladim omogočala spoznavati kulturo in kulturno dediščino lastnega naroda, ki obsega najširše področje bivanja in ustvarjanja, in jim pomagala graditi zavest o pripadnosti lastni kulturi, hkrati pa spodbujala spoštljiv odnos do drugih kultur. V tej zvezi se v učno-vzgojnem procesu oblikuje oziroma krepiti tudi narodna/nacionalna zavest kot dejavnik poznejše zrele osebnosti, ki šele s svojim izrazitim profilom lahko stopa v dialog pluralnega okolja in sveta. Sicer pa se skrb za to načelo ne omejuje le na šole, ampak vključuje tudi ponudbo kulturnih ustanov na vseh področjih.

Kulturne vsebine v medijih

Vprašanja kulture, njene recepcije in razširjanje kulturnih sporočil prek medijev so nepogrešljiva sestavina funkcioniranja sodobne družbe: prinašajo kulturne vsebine in učinkujejo (in)formativno, izobraževalno in socialno integrativno. Danes se zdi, da je v slovenskih medijih kultura preveč marginalizirana, druge vsebine, kot so politika, šport ali zabava pa so deležni bistveno večje pozornosti. Zato bo kulturna politika vedno bolj zainteresirana za delovanje medijev, ki bodo posvečali kulturi več prostora in skrbeli za pluralnost njihovih vsebin, pri tem

pa se ne bo vmešavala v avtonomijo uredniške politike. Analize, kritike, članki, ki govorijo zlasti o domači ustvarjalnosti, vrednotah kulturne dediščine, nenazadnje pa tudi o kulturnih dosežkih manjšin, se morajo prebiti v ospredje občil, kulturna politika pa si bo prizadevala, da mediji postanejo razgibana žarišča kulturnih debat. V ta namen bo država spodbujala tudi medijske ustvarjalce, ki bodo zmogli tiste veščine in znanje, ki jih zahteva pisanje in razpravljanje oziroma govor o kulturi. Pri tem ne gre le za informativne oziroma poročevalske vsebine s področja kulture, temveč tudi za kompetentne kritične tekste oziroma ocene najrazličnejših umetniških dogodkov in stvaritev. Sicer pa je v sedanjem kriznem času treba postaviti v javni diskurz tudi vprašanje o nacionalni zavesti kot nepogrešljivem integrativnem faktorju Slovencev doma in v svetu. Kot narod z neodvisno državo po vstopu v evroatlantske povezave in globalni kibernetični svet brez nje ne bi imeli prepoznavne fiziognomije; bili bi kvečjemu anonimni sopotniki, ne pa aktivni sodelavci evropskega in širšega dogajanja.

Narava in okolje kot kulturni vrednoti

Naloga urejanja prostora je primarno v pristojnosti drugih ministrstev, a tudi kulturna politika bo v okviru svojih možnosti skrbela za upoštevanje sodobnih načel naravovarstvene etike in kakovostno podobo urbanih in ruralnih naselij; strokovnjaki s področja dediščine se bodo morali enakovredno vključevati v procese, ki že sedaj zelo ogrožajo dediščino, zlasti kulturno krajino, naselbinsko dediščino in znotraj nje stavbno dediščino, pa tudi arheološka najdišča, ter pomagati pri iskanju rešitev za njihovo varovanje in aktualizacijo. Upreti se je treba nereflektiranemu, pridobitniškemu odnosu do narave ter tako zagotoviti mir med njo in človekom. Prostor, v katerem živimo, določa način našega življenja, mišljenja in ustvarjanja. Zato bo kulturna politika podpirala gradnjo, ki izpričuje visoke umetniške ambicije, obenem pa je v skladu s krajino: preprečevati je treba njeno vizualno, funkcionalno onesnaževanje, ki človeku onemogoča zaznavanje njene govornice. Skrb za prostor se odraža tudi v ohranjanju tradicije pokrajin v arhitekturi, a s sodobnimi, inovativnimi pristopi. Za nacionalno in kulturno identiteto ni naše okolje nič manj pomembno kot jezik, v katerem govorimo. Izoblikovano okolje, v katerem živimo, je materinščina našega bivanja.

Kultura manjšin, romske skupnosti, manjšinskih etničnih in ranljivih skupin

V Sloveniji sta avtohtoni narodni skupnosti Madžarov in Italijanov, ob njima pa manjšinska skupnost Romov z v Ustavi RS zajamčenimi pravicami in več drugih manjšinskih etničnih skupin. Postavljanje kultur teh skupnosti oziroma drugih skupin zgolj v okviru te populacije je treba usmeriti v zavedanje, da je to del naše skupne dediščine. Kulturna politika jo razume kot bogastvo v različnosti, ki omogoča ustvarjalno prepletanje kulturnih vzorcev v Sloveniji. V svojem ravnanju in odnosu do etničnih skupin upošteva skladno z 8. členom Ustave RS splošne vrednote in smernice, ki jih vsebujejo mednarodni dokumenti o človekovih pravicah. Kulturno dejavnost različnih etničnih skupin bo kulturna politika omogočala v njihovem prizadevanju za ohranjanje njihove materinščine, kulturno-umetniškega snovanja in povezovanja z matičnim narodom. Kulturna zavest in ozaveščanje pripadnikov etničnih skupin o njihovih kulturnih pravicah je eden izmed pogojev za vključevanje v odprto družbo, ki temelji na svobodi posameznika. Preskus uresničevanja te politike, ki ne sme biti ekskluzivna, ampak mora zajemati vse, ki to želijo, se kaže tudi v odnosu do skupin, katerih posebnosti, s tem pa tudi specifične potrebe, so pogosto premalo izražene ali profilirane. Gre za ranljive skupine, ki jih sestavljajo ostareli, otroci, mladostniki in drugi, zlasti invalidi, pri katerih je treba najti dodatne možnosti za njihovo ustvarjalnost in njihov dostop do kulturne ponudbe.

Kulturna politika in EU

Kulturo v EU sestavlja mozaik tradicij in umetniške tvornosti njenih narodov in manjšin. Na ravni EU, ki se v nacionalne kulture ne vmešava, sicer obstajajo nekatere skupne regulative, vendar zadevajo predvsem avdiovizualno področje in avtorsko delo, deloma tudi kulturno dediščino. Kultura je bila v evropskih strateških dokumentih že opredeljena kot pomemben dejavnik razvoja, njeno pomembno vlogo pri oblikovanju prihodnosti Evrope bo skozi usmerjeno kulturno politiko treba poudariti tudi v strateških in izvedbenih dokumentih za obdobje 2014-2020. Prispevek kulture k razvoju in rasti Evrope je dejstvo in naloga kulturne politike je, da to dejstvo ustrezno umesti v nacionalne in evropske razvojne dokumente. Gospodarske potenciale kulture v postindustrijski družbi in usmerjanje v visokoprotivne dejavnosti je treba nujno sprejeti kot pozitivne, upoštevati jih morajo vse razvojne strategije in politike. Sicer pa mora nacionalna kulturna politika za bogatenje evropske kulture vzpostaviti pogoje in sprejeti ukrepe za večjo mobilnost umetnikov, še zlasti, ker le-to spodbuja tudi politika EU. Prizadevati si je tudi treba, da se izobraževanje, socialno podjetništvo, kreativne industrije učinkovito vključijo v nacionalno kulturno politiko.

Kulturna in kreativna industrija ter podpora kulturi na svobodnem trgu

Kulturna industrija v Sloveniji postaja vse pomembnejši aparat kulturne produkcije. Po eni strani je sporna, saj je poleg drugega generator komercializacije, toda kulturnega obratovanja si brez kulturne industrije ni mogoče zamišljati: prinesla je in še prinaša izjemne tehnološke možnosti za dostop do umetnosti, kulturne dediščine in kulture nasploh, je gonilna sila tehnoloških inovacij v ustvarjanju. Spodbuja samozaposlovanje. Kreativna industrija uporablja kulturo kot vložek, njeni izdelki pa so pretežno funkcionalni. Za učinkovit razvoj kulturne in kreativne industrije je potrebno sodelovanje in vzajemno oplemenitenje kulture, znanosti in gospodarstva. V zadnjih dvajsetih letih sta pojma kulturne in kreativne industrije zajela nove zvrsti dejavnosti in pridobila na svojem tvornem pomenu; tako so kulturne in kreativne industrije tudi v gospodarstvo, turizem idr. prinesle novosti, ki predstavljajo čar unikatnega, izvirnega, rokodelskega, tudi »človeku prijaznega« izdelka, ki je svojski antipod povprečju talilnega lonca univerzalizma. Kulturna politika bo, kolikor bo v njeni pristojnosti, takšen razvoj podpirala, sicer pa bo negativne učinke morebitne produkcije v zgolj komercialne namene omejevala z omogočanjem produkcije kulturnih dobrin, ki so v javnem interesu, ustvarjalce pa spodbujala k iskanju dodatnih produkcijskih virov – sem sodi npr. javno-zasebno partnerstvo.

Omogočanje dostopnosti do e-kulture

Nova informacijsko-komunikacijska tehnologija intenzivno prepleta celotno kulturno sfero. Uporablja se v procesih ustvarjanja, shranjevanja, širjenja, predstavljanja kulture itd. javnosti. Digitalizacija, digitalne storitve in javna dostopnost na področju kulture, medijev in dediščine so osnova za delo v izobraževanju, usposabljanju, vseživljenjskem učenju in raziskovanju. Javni interes na področju e-kulture zajema razvoj izvirnih in prevedenih računalniških orodij (z ukazi v slovenščini), široko dostopnost digitalnih kulturnih vsebin za ustvarjanje dodane vrednosti v kulturi in z njo povezanih kulturnih industrij. Digitalne kulturne vsebine so eden najbolj učinkovitih instrumentov za dvig prepoznavnosti in konkurenčnosti Slovenije. V ta namen si bo kulturna politika prizadevala povečati obseg digitalnih vsebin s področja kulture, umetnosti in dediščine na spletu ter spodbujati spletno dostopnost objavljenih avtorskih del, posebno tistih, ki so bila objavljena z javnimi sredstvi po načelih odprtega dostopa. Elektronska knjiga ne sme biti izjema. Pripraviti bo treba enotno metodologijo spremljanja in strategijo digitalizacije kulturnih vsebin.

Izobraževanje za poklice v kulturi

Kulture danes ni mogoče celostno dojeti brez izobrazbe, prav tako ne voditi kulturnih institucij. Poseben vidik kulturnega izobraževanja je permanentno izobraževanje ustvarjalcev in kulturnih delavcev. Ker sta kulturna in izobraževalna sfera povezani, bo kulturna politika spodbujala prepletanje izobraževalnih in kulturnih vsebin, sicer pa se bo zavzemala za reševanje prostorske stiske ustanov, ki izobražujejo ljudi za poklice v kulturi. Usposabljanje je treba kadre, za katere ne obstaja formalno izobraževanje, izvajati ustrezno štipendijsko politiko za deficitarne poklice ter spodbujati študij za pridobitev specifičnih znanj tudi s področja jezika, kulturnih raznolikosti, človekovih pravic in e-pismenosti, pri kulturnem menedžmentu pa vztrajati, da bodo v kulturi vodilni kadri kulturniki, ki so svoje izobraževanje kulturne smeri končali z dodatno izobrazbo. Skrb za visoko izobražene kadre je ena primarnih nalog kulturne politike, pri tem pa bo treba dobro pretehtati, katera kulturna področja se srečujejo s kadrovskim mankom, kje pa število šolajočih se presega potrebe po kadrih. Gornje načelo vključuje tudi podporo znanstvenemu raziskovanju v sferi kulture in izobraževanju na tujem, pri čemer predpostavlja medresorsko sodelovanje.

Slovenija v mednarodnih organizacijah in promocija slovenske kulture na tujem

Z vstopom v OECD je Slovenija vključena v programe in projekte te organizacije. Prednostni cilj kulturne politike glede UNESCOa in Sveta Evrope je ratifikacija ostalih mednarodnih konvencij s področja kulture. Pomemben cilj kulturne politike je tudi sprejetje strategije za varstvo kulturne dediščine in naravnih vrednot v skladu z mednarodnimi pravnimi instrumenti in dejavnostmi. V sodelovanju z drugimi resorji bo še naprej zagotavljala navzočnost in prepoznavnost slovenske kulture v mednarodnem prostoru. Umetniške rezidence v Berlinu, Londonu in New Yorku bodo tudi v prihodnje na voljo izbranim umetnikom, razvoj portala *culture.si*, *sigledal.org* in *sigic.si* se bo nadaljeval. Slovenska kultura lahko z učinkovito promocijo in organizirano mrežo svojih centrov po svetu vzpostavi trajnejša partnerstva s podobnimi institucijami in kontinuirano prisotnost slovenske umetnosti in kulture. Kulturna politika bo ob strogih merilih za kakovost podpirala že utečeno prevajanje slovenskih del v druge jezike in obratno, prav tako pa v okviru možnosti predstavitve ustvarjalnih dosežkov drugih dejavnosti v tujini. Še naprej si bo prizadevala, da se pri pripravi zakonodajnih in drugih aktov EU uveljavijo njena stališča, zadevajoča pravice do lastne kulture v družbi globalnega trga. Štipendiranje nadarjenih v tujih središčih bo ostala njena stalnica.

Preobrazba javnega sektorja

Tema je aktualna že leta, vse bolj nujna pa postaja v kriznem času. Sedanje stanje ne omogoča kakovostne rasti programiranja in izvajanja programov s področja kulturne dediščine, kulturnih/umetniških programov in višje kreativnosti ustvarjalcev. Sistem delovanja, organizacijsko strukturo, način financiranja in vodenja v javnih zavodih kakor tudi nevladnih in zasebnih kulturnih organizacijah s statusom pravne osebe je treba posodobiti in redifinirati. Hkrati je treba horizontalno poseči v vso delovno pravno zakonodajo, v sklepe o ustanovitvah nacionalnih javnih zavodov, skladov in agencij v kulturni dejavnosti. Kulturna politika si bo prizadevala, da se na njenem področju celovito reši status samozaposlenih in problematika nevladnega sektorja, sprejela bo tudi ukrepe za hitrejše zaposlovanje invalidov in mladih, ki se šele vključujejo v kulturne oziroma umetniške dejavnosti. Reforma delovanja javnih zavodov bo v prid doseganju večje programske kakovosti in stroškovne učinkovitosti kulturnih programov v javnem interesu. Naslednji vidik reform bo vzpostavitev fleksibilnejšega delovnega okolja oziroma zaposlovanja. Pri tem se bo v zvezi z urejanjem pogojev za samozaposlene upoštevalo razliko med naravo delovnega razmerja in samozaposlitvenim statusom. Pri financiranju in izenačevanju pogojev nevladnih organizacij morajo biti v ospredju

le programi oziroma projekti, ki so v javnem interesu na nacionalni ravni, ne pa institucionalizirano financiranje teh organizacij. Sredstva za izvajanje dejavnosti javnega zavoda v javnem interesu naj bi v osnovi zagotavljal ustanovitelj. Temelj financiranja mora izhajati iz obveznosti ustanovitelja do javnega zavoda. Financiranje občinskih javnih zavodov s strani države pa mora biti zasnovan v opredelitvi javnega interesa na nacionalni ravni. Kadar je izvajanje dejavnosti državnega javnega zavoda v interesu lokalne skupnosti, naj bi tudi le-ta bila udeležena pri zagotavljanju boljših pogojev delovanja javnega zavoda oziroma izvajanja programa.

Opredelitev javnega interesa in cilji kulturne politike na posameznih področjih

Slovenski jezik

Najustreznejšo definicijo o slovenskem jeziku, njegovem pomenu in vlogi za Slovence ter skrbi zanj podaja *Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko*. Nanjo se opira tudi dejavnost kulturne politike ministrstva, kolikor se nanaša na omogočanje varovanja, izražanja in razvoja slovenščine v javnosti. V javnem interesu RS na področju kulture je tako odpirati in podpirati možnosti za umetniško ustvarjalnost oziroma kulturno dejavnost v slovenskem jeziku. Pri tem slovenska država sledi naslednjim temeljnim usmeritvam: podpirati razvoj in promocijo slovenskega jezika v javni rabi, omogočati in spodbujati dialog slovenske kulturne ustvarjalnosti s tujimi kulturami in jeziki, podpirati umetniško ustvarjalnost in kulturno dejavnosti v slovenščini ter razvijati jezikovno zmožnost vseh skupin govorcev. Opozoriti pa je treba na dejstvo, da je slovenski jezik tudi vrednota in sredstvo, ki povezuje vse Slovence in je zato ena najpomembnejših prvin naše nacionalne zavesti. S krepitvijo nacionalne zavesti, ki v sodobnih razmerah odprtih družb in globalne politike ima svoje upravičeno mesto, krepimo tudi položaj slovenskega jezika doma in na tujem – in obratno.

1. cilj: Razvijanje jezikovne zmožnosti vseh skupin govorcev

Ukrepi:

- Razviti strokovne podlage za učinkovito razvijanje jezikovne zmožnosti (razvoj učnih načrtov, didaktike in izobraževanje učiteljev),
- redefinirati pravni okvir za učinkovito razvijanje jezikovne zmožnosti na vseh ravneh šolanja za vse skupine govorcev,
- podpirati razvoj bralne kulture,
- podpirati vključenost (tradicionalnih in digitalnih) jezikovnih virov ter orodij v šolski sistem in izobraževanje odraslih,
- zgornji cilj in našteje ukrepe smiselno uporabiti tudi za manjšinske in tuje jezike ter razvoj jezikovne zmožnosti in jezikovnih virov za govorce s posebnimi potrebami (gluhi in naglušni, slepi in slabovidni, gluho-slepi, dislektiki ipd.).

Pojasnilo: Po zadnjih raziskavah je stopnja bralne pismenosti v slovenščini pri petnajstletnikih nižja od pričakovane, tudi v evropskem in svetovnem primerjalnem smislu. Naloga države je poiskati strokovne vzroke za to, tudi v infrastrukturnih okoliščinah (pravni okvir), ter poskrbeti za vzpostavitev mehanizmov, ki bodo stanje izboljšali. Poleg razvijanja bralne kulture, ki je za dvig stopnje bralne pismenosti izredno pomembna, je treba skrbeti za razvoj didaktike in vseživljenjskega izobraževanja učiteljev, nenazadnje tudi za razvoj jezikovnih virov, ki bodo učencem olajšali učenje. Globalna soodvisnost zahteva od državljanov RS visoko stopnjo jezikovne zmožnosti tako v slovenskem jeziku kot v drugih in tujih jezikih, nikakor ne prvo na račun drugega.

Kazalniki:

- Sprejem Resolucije o nacionalnem programu za slovensko jezikovno politiko za obdobje 2012–2016 ter spremljanje izvajanja Resolucije,

- vzpostavitev in funkcioniranje vladnega medresorskega koordinacijskega telesa za usmerjanje in spremljanje slovenske jezikovne politike,
- dosledno upoštevanje določb Zakona o javni rabi slovenščine,
- vzpostavitev enote za zbiranje, urejanje in obdelovanje podatkov iz različnih virov o jezikovni problematiki slovenščine v javni rabi v okviru Sektorja za slovenski jezik Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport (MIZKŠ),
- kakovostna in številčna prisotnost produktov jezikovne ustvarjalnosti manjšin,
- z raziskavami ugotovljen dvig ravni bralne pismenosti,
- števno merjenje dogodkov oziroma sprememb v primerjavi s preteklimi leti.

2. cilj: Razvoj jezikovnih tehnologij za slovenščino

Ukrepi:

- Izdelava strategije za jezikovno opremljenost in pospešen razvoj jezikovnih virov in orodij.
- izdelava novih jezikovnih virov (jezikovnih korpusov, opisov in orodij) na podlagi prioritet iz strategije (prim. prvi ukrep).

Pojasnilo: Razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij v zadnjih 10 letih ustvarja »digitalno vrzel«, zaradi katere bodo jeziki, ki bodo pri tem razvoju zaostajali, postali manj privlačni in konkurenčni v globalno povezanem svetu. Digitalna vrzel ločuje jezike, ki so dovolj prisotni na svetovnem spletu, za katere obstajajo sodobni digitalni viri in so jezikovnotehnološko razviti, od tistih, pri katerih se zaostanek s skokovitim razvojem tehnologij IKT povečuje. Za večino uradnih jezikov Evropske unije so bili v zadnjih desetih letih izdelani načrti razvoja digitalnih virov in jezikovnotehnoloških aplikacij, s čimer posamezne države oz. jezikovne skupnosti na sistematičen in programiran način skrbijo za prehod svojih jezikov v digitalno okolje.

Kazalniki:

- Sprejem strategije za jezikovno opremljenost,
- število novih jezikovnih virov (jezikovnih korpusov, opisov in orodij)

3. cilj: Razvoj slovenščine na področjih, ki ne spadajo v ožje področje kulture

Ukrepi:

- Ukrepi za doslednejše izvajanje Zakona o javni rabi slovenščine na naslednjih področjih javne rabe slovenščine: gospodarstvo, oglaševanje, delovna razmerja, šolstvo (posebno glede na visoko šolstvo) in znanost,
- izdelava strokovnih podlag za prenovo normativne ureditve javne rabe slovenščine s ciljem učinkovitejšega razvoja in zaščite nekaterih področij javne rabe slovenščine.

Pojasnilo: Nekatera področja javne rabe slovenščine z leti pospešene globalizacije izgubljajo veljavo in jih je treba dodatno promovirati in zaščititi, jezikovnopolitični učinki nekaterih zakonskih določb pa so se, po drugi strani, skozi leta prakse pokazali kot vprašljivi. Potrebne so natančne analize in evalvacije učinkov obstoječe formalnopravne ureditve.

Kazalniki:

- Dosledno izvajanje Zakona o javni rabi slovenščine, izdelan predlog prenove zakonodaje.

Knjiga

Javni interes na področju knjige je zagotavljanje dobrih pogojev za ustvarjalce s področja leposlovja in znanstvene publicistike v slovenskem jeziku, za izdajanje vrhunskih domačih knjig in revij s področja leposlovja in znanosti, za dotok vrhunskih del iz tujine in za prevajanje kvalitetnih del slovenskih avtorjev v tuje jezike ter poglobljena skrb za dvig kulture branja in kupovanja knjig. Temu služijo mednarodno sodelovanje na področju knjige, literarni festivali in literarne prireditve, projekti bralne kulture za spodbujanje branja vseh starostnih skupin, razvoj knjigarniške mreže ter drugih prodajnih poti za knjigo in poklicno usposabljanje na vseh področjih založništva. Vsi člani v loku knjige od avtorjev do bralcev morajo usklajeno voditi k optimalnim rezultatom na področju ustvarjanja, zalaganja, razširjanja in branja knjig in revij. V ta sklop sodita tudi smotrna razvoj in uporaba najnovejših tehnologij, primernih za slovensko jezikovno okolje. Javni interes za knjigo se bo oblikoval in preverjal v tesnem sodelovanju s strokovnimi in stanovskimi organizacijami na področju knjige.

1. cilj: Izboljšanje položaja ustvarjalcev leposlovja in humanistike

Ukrepi:

- V okviru sofinanciranja izdaje knjig in revij postopno dvigovati minimalne honorarje za vrhunska izvirna dela in prevode na področju leposlovja in humanistike ob hkratnem zmanjševanju števila sofinanciranih knjig, izvajati nadzor izplačil ustvarjalcem na področju knjige,
- večati število štipendij za ustvarjalce na področju knjige vsaj po dve letno,
- ohraniti obseg sredstev za izplačevanje knjižničnega nadomestila na ravni leta 2011 ter postopno večati obseg sredstev

Kazalniki:

- Povečanje nominalnih avtorskih honorarjev za avtorje in prevajalce s področja leposlovja in humanistike do meje, ko bi se plačilo za avtorsko polo izenačilo z minimalnim mesečnim osebnim dohodkom,
- povečanje števila in višine podeljenih delovnih štipendij iz naslova knjižničnega nadomestila,
- rast števila enoletnih delovnih štipendij, ki jih podeljuje JAK.

2. cilj: Dvigniti raven spoštovanja avtorskih pravic

Pojasnilo: Neredko avtorji ne prejmejo honorarja, ki jim pripada po dogovoru oziroma izhaja iz avtorskih pravic. Tako so kršene sprejete obveznosti založbe in je oškodovan/a ustvarjalec/ustvarjalka, ki živi od svojega dela.

Ukrepi:

- V Sloveniji in na tujem striktno pogojevati subvencioniranje projektov z izdanimi publikacijami ali dokumentiranimi potrdili o izvedenem projektu,
- za kršitelje pogodb uvesti pravno formalne posledice.

Kazalniki:

- Poravnane obveznosti, ki izhajajo iz podpisane pogodbe.

3. cilj: Zagotavljati primeren obseg ter višati kakovost in strokovnost založniške produkcije v javnem interesu (izvirno in prevodno leposlovje ter humanistika v knjižni in revijalni obliki)

Ukrepi:

- Sofinanciranje kakovostnih in zahtevnejših knjižnih projektov, posebej projektov domačih avtorjev in svetovnih klasikov ter temeljnih del za področje humanistike, umetnosti in kulture, ter sofinanciranje kvalitetnih revij s področja kulture in umetnosti, vključno s sofinanciranjem neprogramskih stroškov nosilcem javnih kulturnih programov knjižne in revijalne produkcije,
- pozitivna diskriminacija založnikov v javnem interesu glede na njihovo programsko usmeritev in regionalno razporeditev,
- spodbujanje in podpora izobraževanju in usposabljanju različnih ciljnih skupin na različnih podsistemih knjige

Kazalniki:

- Delež vrhunskih knjig in revij (v fizični in digitalni obliki) v celotni založniški produkciji,
- stopnja rasti višine subvencij na zvezek revije,
- razširjenost in dostopnost knjig in revij v domačem in mednarodnem prostoru,
- zaostajanje rasti cen knjižne in literarne produkcije za rastjo življenjskih stroškov.
- število kakovostnih in kontinuiranih projektov poklicnega usposabljanja s ciljem dvigovanja založniških standardov,

4. cilj: Dvigniti zavest o pomenu branja ter povečati promocijo kakovostne izvirne ustvarjalnosti s področij leposlovja in humanistike

Ukrepi:

- Spodbujanje projektov in programov promocije ustvarjalcev, branja in knjige, ki potekajo na nacionalni in regionalni ravni,
- dodatno načrtno spodbujanje programov oz. projektov promocije ustvarjalcev, branja in knjige, ki vključujejo sodelovanje različnih vladnih resorjev in potekajo na nacionalni ravni,
- podpora delovanju knjigarn pri promociji branja,
- povezovanje s sorodnimi institucijami iz tujine na področju razvijanja bralne kulture in literarnih prireditev.

Kazalniki:

- Uveljavitev kakovostnih in kontinuiranih projektov in programov razvijanja bralne kulture, literarnih festivalov in literarnih prireditev na nacionalni in regionalni ravni,
- oblikovanje programov oz. projektov promocije branja, ki potekajo na nacionalni ravni in vključujejo sodelovanje različnih vladnih resorjev,
- oblikovanje kakovostnih in inovativnih projektov, ki se izvajajo v knjigarnah, ter njihova enakomerna regionalna razporeditev,
- vzpostavitev in širitev stikov ter razvoj najprimernejših oblik sodelovanja s sorodnimi institucijami iz tujine na področju razvijanja bralne kulture in literarnih prireditev.

5. cilj: Zagotoviti sistematično promocijo slovenskih avtorjev leposlovja in humanistike v svetu

Ukrepi:

- Načrtno izvajanje nacionalnih predstavitev slovenskega leposlovja in humanistike na osrednjih knjižnih sejmih v Evropi ter širitev na druge referenčne sejme in prizorišča v Evropi in zunaj nje z izvajanjem promocijskih dejavnosti,

- spodbujanje prevajanja del slovenskih avtorjev v tuje jezike, tako v celoti kot po delih s t. i. vzorčnimi prevodi, posebej spodbujanje zahtevnejših večletnih projektov prevajanja del slovenskih avtorjev in priprave avtorskih katalogov v tujih jezikih,
- podpora organiziranim oblikam sodelovanja s prevajalci slovenskih del v tuje jezike,
- podpora gostovanjem slovenskih ustvarjalcev v tujini (mobilnost, rezidenčne štipendije, literarne turneje),
- povezovanje in skupni projekti s sorodnimi institucijami iz tujine,
- izobraževanje založnikov o promociji slovenske literature v tujini in prodaji avtorskih pravic.

Kazalniki:

- izkazano trajnejše sodelovanje nacionalnih predstavitev in hkratnih promocijskih dejavnosti v tujini,
- število nastopov večjih skupin avtorjev na drugih referenčnih prizoriščih,
- število gostovanj posamičnih avtorjev v okviru mobilnosti in rezidenčnih štipendij ter krepitev recipročnosti,
- število prevodov del kvalitetnih slovenskih avtorjev v tuje jezike na letni ravni in podpora večletnim zahtevnejšim prevajalskim projektom,
- priprava vsaj treh vzorčnih prevodov aktualnih izvirnih literarnih del v ciljne jezike letno ter priprava vsaj treh katalogov vrhunskih slovenskih avtorjev izvirnih leposlovnih del v ciljne jezike,
- vzpostavitev pogostejših srečanj s prevajalci slovenskih del v tuje jezike,
- izkazano sodelovanje v mednarodnih mrežah in projektih na državni ravni,
- vzpostavljeni stiki in najprimernejše oblike sodelovanja z ustreznimi literarnimi agencijami v tujini, še posebej za ciljna jezikovno-kulturna področja.

6. cilj: Povečati dostopnost slovenske knjige po vsej Sloveniji in podpirati razvoj kulture kupovanja knjig

Ukrepi:

- spodbujanje povezovanja združljivih delov založniškega procesa manjših založnikov in programov v javnem interesu (npr. podpora nastajanju skupnih projektov na področju logistike in nastopanja na trgu, oblikovanje knjigarne vseh subvencioniranih knjig in spletnega portala »knjige na trgu«, podpora oblikovanju skladišča »digitalnih knjig«),
- spodbujanje tehnološko inovativnih knjižnih in revijalnih projektov,
- podpora knjigarnam pri promociji kupovanja knjig,
- spodbujanje knjižnic k organiziranemu odkupu subvencioniranih knjig in k intenzivnejšemu obveščanju bralcev o kakovostnih knjižnih novostih s področja leposlovja in humanistike.

Kazalniki:

- Število zajetih subvencioniranih in ostalih knjižnih in revijalnih naslovov v portalu »knjige na trgu«,
- število dostopnih literarnih in humanističnih revij v digitalni obliki,
- število digitaliziranih sodobnih literarnih del,
- delež knjižnih programov v javnem interesu v skladiščno-distribucijskem središču,
- obseg odkupov sofinanciranih knjig in revij v javnih knjižnicah,

- povečanje prodaje knjig na vseh prodajnih mestih in
- višina povprečne ravni maloprodajne cene sofinanciranih knjig.

Uprizoritvena umetnost

Uprizoritvena umetnost združuje umetniške izraze z različnih področij umetnosti, ki jih prevrednotene združi v novo umetniško celoto. Obsega vrsto zvrsti, žanrov, umetniških izrazov in praks, kar se preslikava tudi v polje produkcije, realizacije, ki ga bistveno sodoločata produkcija nacionalnih in občinskih javnih zavodov ter produkcija nevladnih producentov in posameznih umetnikov. Javni interes na področju uprizoritvene umetnosti se uresničuje z zagotavljanjem pogojev za: produkcijo, postprodukcijo, mednarodno sodelovanje, razvoj in soobstoj raznolikosti umetniških izrazov in uprizoritvenih praks, pisanje in uprizorjanje nove slovenske dramatike, znanstveno, strokovno in kritiško refleksijo, ohranjanje, proučevanje in predstavitev dediščine, informatizacijo in digitalizacijo, izobraževanje in usposabljanje, razvoj namenske infrastrukture in posodobitev opreme ter vzpostavitev kvalitetnega delovnega okolja za mlade, uveljavljajoče se in uveljavljene ustvarjalce. Področje uprizoritvene umetnosti je v okviru slovenske kulture dokaj razvito, a razdrobljeno. Zato je bistveno spodbujanje povezovanja, ne glede na pravno formalno obliko obstoječega, s ciljem razvoja celotnega, enotnega področja. Skrb za premišljen sistemski razvoj produkcijskih in drugih pogojev, ki bodo vzpostavili kvalitetno in učinkovito okolje za vrhunsko produkcijo, predstavitev in posredovanje ter ustvarjalnost na področju je ključna naloga kulturne politike v tem obdobju.

1. cilj: Vzpostavljane kvalitetnejšega in učinkovitejšega okolja za vrhunsko produkcijo, predstavitev in posredovanje ter uveljavljanje slovenske uprizoritvene umetnosti.

Ukrepi:

- Oblikovanje pogojev za vzpostavitev Slovenske uprizoritvene kooperative (SUK),
- vzpostavljane pogojev za delovanje odprte javne institucije,
- vzpostavljane pogojev za delovanje Slovenskega gledališkega inštituta.

Pojasnilo: Poslanstvo SUK bo: spodbujanje povezovanja in sodelovanja znotraj celotne mreže uprizoritvene umetnosti, v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi spodbujanje postprodukcije v slovenskem nacionalnem prostoru ter spodbujanje mednarodnega sodelovanja, skladno s strategijo mednarodne promocije slovenske kulture in umetniške ustvarjalnosti in s podpiranjem gostovanj vrhunskih produkcij referenčnih umetnikov v mednarodnem prostoru na referenčnih mednarodnih prizoriščih in festivalih. SUK bo spodbujal tudi mednarodne koprodukcije in povezave ter predstavitve v in za mednarodni prostor.

Uprizoritvena umetnost vključuje produkcijo javnih zavodov, NVO in posameznikov, zato je treba zagotoviti primerljive pogoje zanjo, ne glede na to, kdo jo izvaja. V izhodišču je treba definirati status profesionalnih nevladnih producentov, podpreti njihovo dejavnost ter spodbujati povezovanje, da bi presegli razdrobljenosti pri organiziranju in produkciji. Odprta javna institucija, ki razpolaga z infrastrukturo in sredstvi za izvajanje dejavnosti na način javne službe, namenjena produkciji NVO, je korak k izenačevanju pogojev za produkcijo.

Slovensko gledališče je premalo prisotno v širši nacionalni zavesti in evropskem gledališkem prostoru, saj posamezne predstavitve, uspehi in dejavnosti slovenskega gledališča ne temeljijo na sistematičnem in predvsem skupnem prizadevanju za ustrezno prisotnost v sodobnem gledališču. Poslanstvo Gledališkega inštituta bo: raziskovanje slovenske izvorne dramatike ter določanje teoretskih smernic za prihodnost, skrb za promocijo slovenske dramatike in gledališča

v tujini, skrb za gledališko dediščino in njeno predstavitev. Z dopolnitvijo poslanstva ter s kadrovske okrepitvijo, zagotovitvijo potrebne infrastrukture in finančnih sredstev za izvajanje programa se bo Slovenski gledališki muzej ob sodelovanju s SUK, Centrom za teatrologijo in filmologijo v okviru AGRFT in drugimi ustreznimi strokovnimi združenji preobrazil v sodoben Slovenski gledališki inštitut, ki bo sistematično in kontinuirano zagotavljal prisotnost slovenskega gledališča v nacionalnem in tudi mednarodnem prostoru.

Kazalniki: Izvedene aktivnosti za vzpostavljanje SUK, strategija za delovanje Slovenskega gledališkega inštituta.

2. cilj: Večja poslovna in stroškovna učinkovitost ter programska odličnost

Ukrepi:

- Zmanjšanje števila sofinancirane produkcije in povečanje postprodukcije,
- zagotavljanje večje transparentnosti poslovanja NVO z izenačenjem nadzora poslovanja NVO z nadzorom poslovanja javnih zavodov,
- sistemska ureditev mreže slovenskih institucionalnih gledališč in izenačitev pravne podlage za obravnavo in financiranje programov občinskih javnih zavodov.

Pojasnilo:

Navedeni ukrepi so ob modernizaciji javnega sektorja v kulturi bistveni za vzpostavitev sodobnega, fleksibilnega in odzivnega organizacijskega okolja, ki je pogoj za kontinuirano produkcijo in delovanje ter posledično za programsko odličnost in vrhunske umetniške dosežke.

V zadnjih letih narašča število premier in upada število ponovitev. Povečevanje števila premier ne prispeva k večji kakovosti produkcije. Zato je treba spodbujati rast kakovosti tudi z zmanjševanjem števila sofinanciranih produkcij, hkrati pa je treba povečevati njihovo dostopnost s spodbujanjem postprodukcije in povezovanja (tudi z izmenjavami predstav javnih zavodov v abonmajskem sistemu oziroma umeščanjem predstav NVO v abonmajske programe javnih zavodov).

Ob uresničevanju splošnega cilja izenačevanja pogojev za produkcijo nevladnih producentov z javnimi zavodi je treba z izenačevanjem metodologije in izvajanja nadzora poslovanja NVO in javnih zavodov (s poudarkom na NVO, ki izvajajo večletne programe) zagotoviti tudi večjo transparentnost poslovanja NVO.

Sistemska ureditev mreže slovenskih institucionalnih gledališč je eden bistvenih pogojev za doseganje navedenega cilja. V mrežo je bilo v letu 2011 vključenih 13 slovenskih gledališč. Ob treh nacionalnih javnih zavodih, SNG-jih, ki jih je ustanovila država, je v mreži tudi devet občinskih javnih zavodov, ki so jih ustanovile lokalne oblasti, občine, ter Slovensko stalno gledališče v Trstu (SSG), ki s svojo dejavnostjo presegajo lokalni, občinski pomen in so v javnem interesu države. Mreža gledališč ni formalizirana, temelji na vsebini, na programih javnih zavodov. S sistemsko ureditvijo se bo mreža formalizirala in se bodo postavili temelji za njeno nadaljnje delovanje. Zato je treba skladno z izhodiščem izenačiti pravne podlage za obravnavo in sofinanciranje programov občinskih javnih zavodov znotraj mreže slovenskih institucionalnih gledališč, saj trenutno sofinanciranje petih občinskih javnih zavodov iz državnega proračuna poteka na podlagi Uredbe ustavnega sodišča U-I-359/98 z dne 30. 9. 1999 (na tej podlagi so sofinancirani v vseh segmentih stroškov delovanja), drugih občinskih javnih zavodov in SSG pa na podlagi Nacionalnega programa za kulturo (zgolj v segmentu programskih materialnih stroškov).

Kazalniki: Število premier in ponovitev, enoten sistem obravnave in financiranja občinskih javnih zavodov na področju uprizoritvene umetnosti.

3.cilj: Razvoj infrastrukture

Ukrepi:

- Priprava projekta, celovita obnova SNG Drama Ljubljana,
- sodelovanje z lokalnimi skupnostmi za vzpostavitev infrastrukturne mreže za uprizoritvene umetnosti,
- sodelovanje z lokalnimi skupnostmi za zagotavljanje ustreznih vadbenih in uprizoritvenih prostorov za delovanje ustvarjalcev uprizoritvene umetnosti.

Pojasnilo: Stavba SNG Drama Ljubljana je dotrajana in ne omogoča vrhunskega izvajanja dejavnosti. Zato je treba zagotoviti celovito obnovljeno sedanjo infrastrukturo, s potrebnimi prostorskimi in tehničnimi pogoji za sodobno izvajanje poslanstva in dejavnosti SNG Drama Ljubljana, osrednje nacionalne gledališke hiše. V sodelovanju z lokalnimi skupnostmi je treba spodbuditi oblikovanje enotne infrastrukturne mreže, ki bo v sodelovanju s SUK omogočala izmenjave kvalitetnih programskih vsebin in vzpostavila pogoje za boljšo dostopnost in geografsko razpršenost kvalitetnih programskih vsebin v slovenskem nacionalnem prostoru.

Pomanjkanje ustreznih vadbenih in uprizoritvenih prostorov je eden bistvenih problemov produkcije na področju uprizoritvene umetnosti. Zato je treba začeti dialog z lokalnimi skupnostmi in se skupno lotiti reševanja tega problema.

Kazalniki:

- Izvedene aktivnosti za novo SNG Drama Ljubljana in za vzpostavitev infrastrukturne mreže, število novopridobljenih vadbenih in uprizoritvenih prostorov.

4. cilj: Profesionalizacija sodobnega plesa

Ukrepi:

- Zagotavljanje ustrezne infrastrukture,
- zagotavljanje pogojev za nadaljnjo profesionalizacijo ustvarjalcev.

Pojasnilo: Po 25 letih ustanovitve prve profesionalne skupine sodobnega plesa v Sloveniji, izredno razvejeni produkcijski aktivnosti ter umetniških uspehih v nacionalnem in mednarodnem prostoru, je ustvarjanje pogojev za profesionalizacijo sodobnega plesa osnovni cilj v okviru javnega interesa. Treba je nadaljevati vzpostavljeni dialog s strokovno plesno javnostjo in zagotavljati pogoje za ustrezno infrastrukturo in nadaljnjo profesionalizacijo ustvarjalcev, urejanjem zaposlitvenega statusa plesalcev in koreografov, s spodbujanjem podpornih dejavnosti in storitev ter z vzpostavljanjem izobraževanja na visokošolskem nivoju.

Kazalnik:

Izvedene aktivnosti za profesionalizacijo sodobnega plesa.

Glasbena umetnost

Javni interes na tem področju pomeni spodbujanje vrhunske izvirne glasbene ustvarjalnosti, trajnejše zadovoljevanje kulturnih potreb, omogočanje celovitih in vsebinsko zaokroženih programov, podporo deficitarno zastopanim glasbenim praksam, zagotavljanje dostopnosti do zvrstno raznovrstne in kakovostne umetniške produkcije v slovenskem prostoru ter zagotavljanje visoke zastopanosti slovenske ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. V zvezi s preteklo in sodobno glasbeno ustvarjalnostjo je posebna skrb namenjena arhiviranju, zbiranju notnega

gradiva in računalniški notografiji del. Izvajanje javnega interesa pri glasbeni umetnosti ministrstvo usmerja s sofinanciranjem programov in projektov. Tako sofinancira koncertna gostovanja, glasbenoscenske, folklorne in baletne produkcije ter postprodukcije, tekmovanja in nagrade, glasbeno vzgojo, glasbene simpozije, raziskave, glasbene delavnice, usposabljanje kadrov s posebnim poudarkom na vključevanju mlajše generacije, organizacije festivalov in koncertnih ciklov ter mednarodnih festivalov, glasbeno založništvo in naročila izvirnih slovenskih glasbenih del in koreografij, glasbenoinformacijsko dejavnost, glasbeno izobraževanje (štipendije, poklicno usposabljanje, delovne štipendije), promocijo, mednarodno sodelovanje in infrastrukturo.

1. cilj: Izboljšanje položaja slovenskih glasbenih umetnikov in slovenske glasbe v medijskem in tržnem prostoru, mednarodna promocija

Ukrep 1:

- Spodbujanje ustreznega posredovanja kakovostnih glasbenih produkcij in podpora nosilcem baz podatkov za doseg najširše dostopnosti zainteresirane javnosti.

Pojasnilo: Kakovostne in raznolike slovenske glasbene zvrsti oz. prakse so v domačem medijskem prostoru slabo zastopane. Ustrezna podpora javnih medijev predstavlja enega ključnih spodbujevalcev ohranjanja in razvoja slovenske glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti ter njenega položaja na trgu, zato je treba storiti korak naprej v spodbujanju medijske pozornosti za posredovanje kakovostnih in raznolikih glasbenih vsebin slovenskih glasbenih ustvarjalcev in izvajalcev. Ustrezna medijska podpora zadeva tudi usposabljanja glasbenih urednikov, teoretikov, kritikov in publicistov.

Kazalnika:

- Zagotavljanje ustreznega načina financiranja za razvoj programov, vzdrževanja informacijskih baz, promocije in drugih strateških nalog,

- število projektov poklicnega usposabljanja in štipendiranja na področju izobraževanja glasbenih urednikov, teoretikov, kritikov in publicistov.

Ukrep 2:

- Spodbujanje rabe sodobnih pristopov na področju založniške dejavnosti, ki vključuje izdaje nosilcev zvoka, notnega gradiva, knjižnih, revijalnih in drugih glasbenih tiskovin.

Pojasnilo: Globalna finančna situacija in nelegalna dostopnost posnetih glasbenih vsebin vplivata na slabo stanje na področju izdajanja nosilcev zvoka ter vlaganja v založniško dejavnost. Glasbene založbe v veliki meri ne morejo opravljati svojega temeljnega poslanstva, temveč večidel zagotavljajo le distribucijo posnetkov in deloma tudi njihovo promocijo, pogosto pa založniška dejavnost ostaja v domeni glasbenih ustvarjalcev. Za uporabo sodobnih pristopov za promocijo in distribucijo glasbe je treba urediti ustrezno formalnopravno podlago. Treba je spodbujati in sofinancirati ustvarjanje knjižnih, revijalnih in drugih publikacij, namenjenih posredovanju aktualnega dogajanja, kritičnih refleksij ter drugih informacij, ki zagotavljajo ustrezno osveščenost javnosti o stanju in razvoju na področju slovenske glasbene umetnosti.

Kazalniki:

- dostopnost in distribucija pretočnih glasbenih vsebin,

- ustrezna promocija slovenske glasbeno-založniške dejavnosti v Sloveniji,

- število udeležb na mednarodnih promocijskih glasbenih sejmih,

- prednostna podpora pri izdaji glasbene publicistike, predvsem glasbene kritike, esejistike in poljudnih muzikoloških besedil, in podpora organiziranju delavnic s področja glasbene kritike

in publicistike, izdaji nosilcev zvoka in notnih izdaj, knjižnih, revijalnih in drugih tiskovin s področja glasbene umetnosti,

- podpora pri oblikovanju pravnih podlag, ki urejajo področje glasbenega založništva.

Ukrep 3:

- Izboljšanje položaja na področju uveljavljanja avtorskih in sorodnih pravic na področju slovenske glasbene umetnosti.

Pojasnilo: Podpora spoštovanju avtorskih in izvajalskih pravic mora biti zasnovana na pravičnem, transparentnem in pravilno reguliranem uveljavljanju avtorskih in izvajalskih pravic za vse avtorje in izvajalce. Urejanje obveznosti izplačevanja nadomestila imetnikom avtorskih in izvajalskih pravic mora več pozornosti nameniti upoštevanju poslanstva, dejavnosti, nalog in ciljev, ki jih opravljajo in zasledujejo obvezanci za izplačevanje nadomestil. Ministrstvo bo cilj zasledovalo na osnovi usklajevanja in sodelovanja z Uradom Republike Slovenije za intelektualno lastnino, ki je pristojen za urejanje področja, in drugo zainteresirano javnostjo.

Kazalnik:

- Transparentnost razdeljevanja sredstev iz naslova avtorskih in sorodnih pravic ter upoštevanje poslanstva, dejavnosti, nalog in ciljev, ki jih opravljajo in zasledujejo obvezanci za izplačevanje nadomestil.

2. cilj: Vzpostavitev mrežnih sistemov za zagotavljanje kontinuirane in ustrezno razpršene dostopnosti kakovostnih vsebin vseh glasbenih zvrsti oz. praks v slovenskem kulturnem prostoru

Ukrep:

- Spodbujanje povezovanja in mreženja posameznih glasbenih zvrsti oz. praks z namenom zagotavljanja pogojev za kontinuirano koncertno dejavnost slovenskih glasbenikov in kreiranje identitet slovenskega glasbenega občinstva ter spodbujanje vzpostavitve in vzdrževanja osrednjih nosilcev za strateško načrtovanje, informiranje, tutorstvo in drugo domače in mednarodno povezovanje na področju posameznih glasbenih zvrsti oz. praks.

Pojasnilo: Kulturna infrastruktura s primerno tehnično zmogljivostjo za organizacijo koncertnih dejavnosti je na ravni slovenskega kulturnega prostora premalo in neustrezno izrabljena. Povečati je treba dostopnost javne infrastrukture nevladnemu sektorju. Subjekte, ki upravljajo infrastrukturo, je treba spodbuditi v vključevanje v mrežne sisteme in s tem omogočiti kontinuirano ustvarjanje slovenskih glasbenih umetnikov v vsem slovenskem kulturnem prostoru. Sočasno z omogočanjem rednega koncertnega udejstvovanja glasbenikov se s tem zagotavlja tudi profiliranost občinstva, ki je ključna za kratkoročni in dolgoročni razvoja ter dostopnost kakovostnih vsebin različnih glasbenih praks. Za doseganje ustrezne dostopnosti kakovostnih glasbenih vsebin na območju celotne države je treba širiti uspešne modele posredovanja glasbenih vsebin, pri tem pa upoštevati pomembnost sistematičnega dela pri vzgajanju občinstva. Zagotoviti je treba delovanje centralnih točk, ki bodo skrbele za usmerjanje, informiranje in svetovanje na področju ustrezne zastopanosti vsebin kakovostnih in raznolikih domačih in tujih glasbenih praks v celotni Sloveniji.

Kazalniki:

- Vzpostavitev mrežnih sistemov (formalnih in neformalnih) za ponudbo vsebin različnih glasbenih praks v slovenskem kulturnem prostoru,

- frekvenca koncertiranja slovenskih glasbenih izvajalcev in zasedb,
- razvoj občinstva na glasbenih dogodkih,
- prednostna podpora organizacijam, ki delujejo kot krovni nosilci na področju ohranjanja, razvoja in populariziranja posameznih glasbenih zvrsti oz. praks na nacionalni ravni,
- zastopanost vsebin vseh glasbenih zvrsti oz. praks na celotnem slovenskem kulturnem prostoru.

3. cilj: Dostopnost podatkov o slovenski glasbeni dediščini in ustvarjalnosti, spodbujanje znanstvenoraziskovalnega dela na področju slovenske glasbene dediščine in sodobne glasbene umetnosti

Ukrep 1:

Vzpostavitev skupnega informacijskega okna o notnem gradivu, zvočnih zapisih in drugem tovrstnem gradivu o glasbeni umetnosti v Sloveniji.

Pojasnilo: Vprašanje hrambe zvočnih zapisov, notnega in drugega gradiva se je na področju glasbene umetnosti že večkrat pojavljalo, prav tako tudi zahteve po ustanovitvi zvočnega arhiva. Varstvo in ravnanje s tovrstnim gradivom ureja arhivska, knjižnična in dediščinska zakonodaja. Ker se z navedeno problematiko poleg ustvarjalcev s področja glasbene umetnosti ukvarjajo različne inštitucije, npr. arhivi, knjižnice, muzeji, društva in mediji, je treba vzpostaviti skupno bazo podatkov o tovrstnih zapisih. Tako bi zagotovili večjo dostopnost in pretočnost informacij o notnem gradivu, zvočnih zapisih in drugem gradivu s področja glasbene umetnosti v Sloveniji.

Kazalnika:

- Analiza stanja hranjenja gradiva na področju glasbene umetnosti,
- priprava pogojev in izhodišč za vzpostavitev informacijskega okna.

Ukrep 2:

- Spodbujanje znanstvenoraziskovalnega dela na področju slovenske glasbene dediščine in sodobne glasbene umetnosti.

Pojasnilo: Slovenija ob številnih galerijah in muzejih nima osrednjega muzeja slovenske glasbene umetnosti, v katerem bi bila ob slovenski glasbeni dediščini z vsemi posebnostmi (instrumenti, petje, ljudsko izročilo) predstavljena tudi razvejena sodobna glasbena umetnost, ki ima nedvomno velik vpliv pri oblikovanju slovenske identitete. Obstaja sicer glasbena zbirka na Ptuju, ki pa jo bi bilo treba nadgraditi.

Kazalniki:

- Izdelava študije in potrebne dokumentacije o vzpostavitvi Muzeja glasbene umetnosti do leta 2015,
- ciljni razpisi v zvezi z znanstvenim raziskovanjem na področju glasbene umetnosti in baleta do leta 2015,
- ustanovitev Muzeja glasbene umetnosti - končni cilj po letu 2015.

Vizualna umetnost

V javni interes na področju vizualne/likovne umetnosti sodijo vse likovne zvrsti, ki jih družijo raziskovanje podobe in prostora kot temeljnih postulatov človekovega zavedanja in doumevanja sveta ter njunih transformacij skozi različne postopke in tehnike. Sem sodijo tako tradicionalne zvrsti, ki so se razvijale skozi več kot dva tisoč let dolgo zgodovino likovne umetnosti: slikarstvo, kiparstvo, arhitektura in oblikovanje, kot tudi vsi sodobni načini izražanja, ki so jih uveljavile zgodovinske avantgarde v 20. stoletju in interdisciplinarne ustvarjalne prakse na prelomu drugega in tretjega tisočletja: fotografija, video, instalacija, performans, hepening, »body art, environmental art, land art« ... Sodobna vizualna/likovna umetnost pogosto mejí ali se povezuje s sorodnimi umetniškimi področji (gledališče, film, knjiga in novomedijska umetnost) ter v svojo interpretacijo vključuje tudi izsledke humanističnih in naravoslovnih raziskav. Kulturna politika v okviru javnega interesa podpira: organiziranje razstavnih in festivalskih programov in projektov, ki v duhu pluralnega izraza sodobne likovne umetnosti zagotavljajo ugodne pogoje za produkcijo, skladen razvoj in promocijo vrhunske, kakovostne in izvirne slovenske ustvarjalnosti, promocijo sodobne slovenske likovne ustvarjalnosti v tujini in mednarodno sodelovanje, spodbujanje vrhunske ustvarjalnosti in mobilnosti likovnih ustvarjalcev s posebno skrbjo za mlade nadarjene avtorje z delovnimi štipendijami in rezidenčnimi udeležbami, skrb za kulturo oblikovanja in vzdrževanja urbane in ruralne krajine, ki je za zdrav razvoj družbe in kakovostno raven bivanja prebivalcev ključnega pomena, ohranjanje, proučevanje in predstavljanje dosežkov s področij sodobne arhitekture in oblikovanja, znanstveno, strokovno in kritiško refleksijo v vseh zvrsteh sodobne likovne umetnosti, popularizacijo, izobraževanje, raziskovanje in informatizacijo ter javnosti dostopno zadovoljevanje kulturnih potreb na celotnem področju likovne umetnosti.

1. cilj: Poenotenje razstavne politike v vseh galerijah in muzejih, katerih programi in projekti vključujejo sodobno umetnost in jih sofinancira Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo

Ukrep:

- Sprejetje primerljivih normativov in standardov za delo v javnih zavodih, nevladnih organizacijah in zasebnih galerijah ter njihovo spoštovanje pri vseh programih in projektih, ki jih sofinancira MIZKŠ. Izplačevanje avtorskega honorarja (razstavnine) vsem umetnikom za osebne razstave, ki jih sofinancira MIZKŠ, ne glede na formalnopravni status galerije ali muzeja.

Pojasnilo: Različne razstavne politike vedno ne pripomorejo k racionalni rabi javnih sredstev, obenem pa so lahko diskriminatorne do strokovnih sodelavcev in predvsem do umetnikov, kjer je neenotno stališče do izplačevanja avtorskega honorarja umetniku (razstavnine) posebej aktualen problem. Ukrep bi omogočil večjo preglednost v porabi javnih sredstev in njihov boljši izkoristek, bolj kakovostne razstavne projekte, možnost uvedbe ciljnih razpisov in pozivov ter spodobnejši položaj ustvarjalca, ki se mu za honorar ne bo treba prijavljati na razpise kot fizična oseba in konkurirati poslovno močnejšim pravnim osebam.

Kazalniki:

- sistemska vzpostavitev koprodukcij med javnimi zavodi in nevladnim organizacijami,
- sistemska vzpostavljena kulturna politika razstavnih projektov na ozemlju Slovenije in v mednarodnem prostoru,
- dosežena povprečna višina izplačanih razstavnin (avtorski honorarji za ustvarjalce).

2. cilj: Zagotovitev teoretske podpore likovnim programom in projektom

Ukrepa:

- Spodbujanje izdajanja strokovnih publikacij, knjig in revij s področja likovne umetnosti in z njo povezane humanistične literature na podlagi ciljnega razpisa,
- podpiranje premišljene in selektivne uredniške politike slovenskih medijskih hiš in objavljanja kakovostnih prispevkov s področja likovne umetnosti.

Pojasnilo: Zaradi permanentnega zmanjševanja števila in zvrsti publikacij s področja likovne umetnosti ter ukinjanja ali reduciranja specializiranih revij za področje, ob tem pa še neustreznega spremljanja tovrstnih dogodkov v medijih, slovenski prostor izgublja osnovno platformo za ugodno produkcijo, razvoj in promocijo sodobne likovne umetnosti na vseh področjih. Posledica so umanjkanje kritiške refleksije, nejasni kriteriji in še manj zanimanja za razstave, formiranje zbirk ipd. Pričakovani učniki obeh ukrepov so: izboljšanje položaja kulture v strokovni in širši javnosti, diferenciacija dogodkov in izvajalcev, večja izobraženost in ozaveščenost prebivalstva (tudi v odnosu do grajenega in naravnega okolja), povečanje obiska galerij in drugih z razstavami povezanih dogodkov, večji ugled in moč stroke v javnosti, možnost objavljanja strokovnih besedil naših in tujih strokovnjakov ter lažji preboj v mednarodni prostor.

Kazalniki:

- ažurnost objavljanja pomembnih dogodkov v medijih,
- zagotavljanje deficitarnih vsebin in področij,
- zagotavljanje pluralizma,

3. cilj: Razvoj kreativnih industrij

Ukrepi:

- Vzpostavitev platforme za kreativne industrije,
- vsebinska krepitev javnega zavoda Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO), ki naj se razvija v osrednje nacionalno središče in ključno ustanovo za področje arhitekture in oblikovanja v Sloveniji.

Pojasnilo: Glede na širok razpon ustvarjalnih praks likovne umetnosti se področji arhitektura (s krajinsko arhitekturo in urbanizmom) in oblikovanje kljub temu, da jih je zgodovina umetnosti vsa stoletja obravnavala skupaj s slikarstvom in kiparstvom, zaradi svojih posebnosti od njih toliko razlikujeta, da potrebujeta posebno obravnavo. Arhitektura in urejanje prostora ter oblikovanje so bolj kot druga področja likovne umetnosti neposredno odvisni od ekonomskih in političnih razmer, zato si stroka težje zagotavlja potrebno avtonomijo in vpliv v družbi. Dosje Arhitektura v povezavi s trajnostnim razvojem, ki ga je kot članica EU podpisala tudi Slovenija, arhitekturo in oblikovanje prostora postavlja med ključne dejavnike za kakovost bivanja, uspešnost razvoja mest, njihovo raznolikost in konkurenčnost. Trajnostni razvoj sloni na novih dejavnih konkurenčnosti, med katerimi so tudi povezave med kulturo in industrijo. Čeprav termin kreativne industrije presega zgolj obravnavani področji, so naloge sodobnega oblikovanja in arhitekture še posebej tesno povezane z gospodarstvom, turizmom in bivanjskim standardom prebivalstva. Glede na splošne razmere pri nas in potencial prihajajočih generacij, je treba posebno pozornost posvetiti mladim oblikovalcem.

Kazalniki:

- vrsta podpore domačim blagovnim znamkam,

- število vključenih ustvarjalcev v gospodarstvo,
- sistemska vzpostavitev tematskih in problemsko zastavljenih razstav in zbirk v galerijah in muzejih,
- število izdanih publikacij s področja arhitekture in oblikovanja,
- sistemsko vzpostavljeni mednarodni projekti in sodelovanja,
- vzpostavljeni javni oblikovalski natečaji.

Intermedijska umetnost

Javni interes na področju intermedijske umetnosti je sofinanciranje projektov in programov, ki v kakovostnem pogledu obetajo presežke v produkciji, postprodukciji, promociji vrhunskih del doma in v tujini, pri izboljšanju splošnih pogojev za ustvarjanje in delovnih štipendijah, kreiranju medijskih odzivov in strokovno usmerjenega kritiškega pisanja. Zvrstno je intermedijska umetnost splošen izraz, ki se nanaša na sodobne umetnostne rabe novih medijskih izraznih sredstev in tehnologij. Kategorija vključuje tematsko, izrazno in prezentacijsko izrazito širok spekter umetnostne produkcije, ki si vedno bolj prepričljivo pridobiva status specifičnega, a kljub temu široko odprtega polja sodobne umetnosti. Vsebovano načelo spajanja zajema različna umetnostna področja, ki v svoji hibridni pojavnosti lahko segajo celo na področja znanosti, humanistike, družboslovja ipd. Kot tako se to načelo izkazuje kot izrazito intermedijsko (za razliko od multimedijskega konglomerata in splošnega interdisciplinarnega pristopa, ki v svoji specifičnosti pojma umetnosti niti ne implicira).

1.cilj: Projekt interdisciplinarne študije s področja intermedijske umetnosti in novih medijev

Ukrep:

- Študija za model ustvarjalnega laboratorija, kot prizorišča sodobnih intermedijskih praks, vključno s konformnostjo investicije, poslovnim načrtom projekta, upravljanjem in delovanjem.

Pojasnilo: Intermedijsko področje v Sloveniji ne pokrivajo producenti, ki bi imeli status javnega zavoda, občinski javni zavodi pa so zasnovani izrazito lokalno. Korak naprej bi predstavljal ustvarjalni laboratorij, in sicer kot prizorišče sodobnih intermedijskih praks - kot nekakšen projekt *Black Box*, ki bi nastajal v skladu s pojmom združevanja kreativnih, tehničnih in producentskih potencialov (skladno s pojmom ohranjanja, povečevanja in moderniziranja javne kulturne infrastrukture). Večina sodobnih umetniških praks, ki segajo preko meja etabliranih umetnostnih zvrsti, sestavljajo družbe umetnikov, tehnologov, znanstvenikov in drugih specialistov, ki za svoje delo potrebujejo razmere, ki so bistveno drugačne od tradicionalnega ateljejskega ali galerijskega okolja. Dodatno gre tudi za pojem vzdrževanja tehnološko bolj zapletenih postavitev, zato je na intermedijskem področju treba pripoznati specifične materialne, prostorske, tehnološke, kadrovske in infrastrukturne potrebe. Le tako lahko pride do načrtovanega združevanja kreativnih, (tehnoloških in produkcijskih) potencialov v smislu podpore večjemu številu zahtevnejših projektov z mednarodno relevantnostjo in možnostjo ustrezne predstavitve sodobnega umetnostnega dogajanja Slovenije v tujini.

Kazalnik:

Izvedba posameznih delov študije z različnih vidikov (konceptualni, prostorsko performativni, tehnološki, raziskovalni, izvedbeni, investicijski, kadrovske, poslovni in terminski vidik).

2. cilj: Povezovanje umetnosti in znanosti

Ukrep:

- Ciljno povezovanje umetnosti in znanosti ter novih medijev v okviru foruma programskih ustvarjalcev na področju intermedijske umetnosti, ki bi zagotavljali konceptualno osnovo povezovanja.

Pojasnilo: Sodobna umetnost se v navezi s sodobnimi tematikami stalno preliva in dopolnjuje, raziskuje nove izrazne možnosti, povezave ter prezentacijske tehnologije. Zaradi sebi lastnega dinamičnega razvoja, ki se ujema z razvojem sodobne znanosti ter novih medijev, intermedijsko področje potrebuje sodobno usmerjenost, s katero se lahko identificira in dokumentira trenutno stanje ter deloma, vsaj kratkoročno, predvidi tudi strateške smeri lastnega razvoja. V obdobju, ki je pred nami, in v angažiranem družbenem kontekstu, je to gotovo dodatna vsebinska vrednost, ki izhaja iz povezav umetnosti in znanosti s pomočjo tehnologij novih medijev.

Kazalnik:

- Sistemska vzpostavitev povezovanja umetnosti in znanosti.

Mediji

Varovanje javnega interesa na področju medijev je povezano predvsem z ukrepi države za zagotavljanje pluralizma medijskega prostora in raznovrstnosti medijske ponudbe. Država mora kot regulator varovati lastniški in vsebinski pluralizem medijske krajine, krepiti avtonomijo novinarjev in urednikov ter preprečevati medijske koncentracije, ki bi pomenile motnje na medijskem trgu. Prav tako mora spodbujati kulturno, idejno in geografsko raznovrstnost medijskih vsebin. Pri tem mora namenjati posebno pozornost varstvu slovenskega jezika, profesionalnega dela v medijih, zagotavljanju kulturne raznolikosti in spodbujanju kulturne produkcije. Raznovrstnost in raznolikost medijskih vsebin se zagotavlja z državnimi pomočmi (aktivne spodbude države), medtem ko gre pri pluralizaciji za reakcijo na delovanje trga in popraviljanje negativnih učinkov, zlasti glede koncentracije lastništva medijev. S sofinanciranjem programskih vsebin se med drugim ohranjajo tudi deleži izvernih medijskih vsebin, spodbuja se neodvisno avtorsko produkcijo in s tem vsaj delno vpliva na krepitve socialnega položaja ustvarjalcev medijskih vsebin.

1. cilj: Zagotavljati ustvarjanje medijskih vsebin, ki so pomembne za uresničevanje pravice do javnega obveščanja in obveščenosti vseh državljanov ali prebivalcev Republike Slovenije, Slovencev po svetu in v sosednjih državah

Ukrep:

Prispevati h kontinuirani produkciji in razširjanju radijskih in televizijskih programov oziroma medijskih vsebin z vseh področij družbenega življenja in hkrati zakonsko zagotoviti svobodo razširjanja teh vsebin iz drugih držav.

Pojasnilo: S sofinanciranjem programskih vsebin medijev se sledi ciljem zagotavljanja medijskega pluralizma, opredeljenim v Zakonu o medijih. Z izvedbo razpisa se je ohranil oziroma povečal letni oddajni čas lastne produkcije televizijskih medijev in dnevni oddajni čas lastne produkcije radijskih medijev.

Kazalniki:

- Povečanje oziroma ohranjanje obsega kvalitetnih programskih vsebin, ki so nastale v lastni produkciji, in vsebin v medijih, namenjenih posameznim ciljnim skupinam na letni ravni,
- povečanje števila regionalnih programskih vsebin medijev.

2. cilj: Spodbujati nastajanje medijskih vsebin, ki so pomembne za ohranjanje in promoviranje slovenskega jezika in kulture, širiti vedenje o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji

Ukrep:

- Uveljaviti prednostne kriterije za obravnavo vsebin o kulturni ustvarjalnosti ter svobodi umetniškega ustvarjanja v okviru javnih razpisov na podlagi Zakona o medijih.

Pojasnilo: V okviru rednih letnih razpisov za sofinanciranje programskih vsebin medijev morajo dobiti posebno težo kriteriji, s katerimi se ohranjajo in promovirajo slovenski jezik in slovenska kulturna ustvarjalnost, neodvisna avtorska produkcija in produkcije vsebin, s katerimi se varujejo in spodbujajo raznolikosti kulturnih izrazov.

Kazalniki:

- Povečanje obsega (na letni ravni) kvalitetnih programskih vsebin medijev, ki imajo pomen za slovenski jezik in kulturo in spodbujajo kulturno raznolikost,
- povečanje obsega predvajanih del neodvisnih producentov v radijskih in televizijskih programih na letni ravni.

3. cilj: Utrjevati novinarsko strokovnost, razvoj raziskovalnega novinarstva in zahtevnejših novinarskih žanrov

Ukrepi:

- V okviru javnih razpisov na podlagi Zakona o medijih nameniti posebno pozornost medijskim vsebinam, ki so plod raziskovalnega novinarstva in drugega zahtevnejšega novinarskega dela.

Pojasnilo: V okviru javnih razpisov je treba spodbujati novinarsko strokovnost oziroma izobraževanje novinarjev ter institut novinarske avtonomije, kar je nujno za razvoj slovenske medijske krajine.

Kazalniki:

- Količina zahtevnejših medijskih vsebin na podlagi raziskave stanja medijskega pluralizma,
- obseg sofinanciranih izobraževalnih oblik novinarjev,
- obseg raziskovalnih projektov s področja medijev.

4. cilj: Povečati medijsko pismenost, ki uporabnikom omogoča učinkovito in varno rabo medijev, zagotoviti spoštovanje človekovih pravic in svoboščin v medijih

Ukrepi:

- Pripraviti akcijski načrt za izvajanje medijske pismenosti v RS in uveljavljati spoštovanje etičnih in profesionalnih standardov v medijih, še posebno z vidika preprečevanja sovražnega govora.

Pojasnilo: Spodbujane medijske pismenosti je izredno pomembna pobuda, ki se uveljavlja v vseh državah EU in katere bistvena elementa sta: dostopnost medijev, ki je pogojena z obvladovanjem tehnologije, in sposobnost kritičnega vrednotenja medijskih vsebin.

Še posebno pozornost je treba nameniti dostopnosti medijev in avdiovizualnih storitev starejšim in invalidnim osebam, sofinancirati produkcijo medijskih vsebin v obliki novih elektronskih pripomočkov, glasovne spletne časopisne strani za slepe in slabovidne ter druge podobne storitve, ki jih omogoča nova tehnologija. Medijsko pismenost pa bo treba uveljaviti tudi v okviru šolskega sistema.

Kazalniki:

- Število izvedenih ukrepov na podlagi akcijskega načrta medijske pismenosti,
- število kršitev etičnih, oglaševalskih in drugih kodeksov (npr. zaščita otrok in mladostnikov) na področju medijev.

5. cilj: Pomoč tiskanim splošno informativnim medijem

Ukrep:

- Uveljaviti prednostne kriterije za sofinanciranje projektov tiskanih splošno informativnih medijev v okviru javnih razpisov na podlagi Zakona o medijih.

Pojasnilo: V času gospodarske recesije in zaradi tehnoloških sprememb pri produkciji, razširjanju in uporabi medijev, zlasti digitalne evolucije, so se tiskani mediji znašli v finančni krizi, še posebno lokalni in regionalni splošno informativni časniki. Za njihovo ohranitev bo zato nujna vsaj minimalna finančna podpora države.

Kazalniki:

- Ohranjanje kvalitetnih programskih vsebin v nacionalnih in regionalnih splošno informativnih tiskanih medijih.

6. cilj: Izkoristiti prednosti digitalizacije in novih tehnologij na medijskem področju

Ukrep:

- Sprejeti strategijo razvoja radijskih in televizijskih programov.

Pojasnilo:

Z uspešnim prehodom na digitalno radiodifuzijo se je v Sloveniji odprl nov prostor za uvajanje specializiranih in tematskih TV programov tako javne RTV Slovenija kot tudi komercialnih televizij. Ta prehod omogoča večjo ponudbo kakovostnih televizijskih in radijskih programskih vsebin. Nova tehnologija visoke ločljivosti izboljšuje kakovost sprejemanja televizijskih programov, postopno pa se bo pričela uvajati tudi digitalizacija na področju radia. Nove tehnologije so tudi omogočile medijsko konvergenco in povečale interaktivnost medijev.

Slovenija je še vedno brez strategije razvoja radijskih in televizijskih programov, zato je bilo to področje v preteklosti prepuščeno stihiji. Sprejeta strategija je prvi korak k noveliranju in sprejemanju zakonodaje z medijskega področja. Strategija naj tudi ponudi okvir za prihodnji razvoj tega področja, predvsem tam, kjer obstaja javni interes in kjer država Slovenija sofinancira medijsko ponudbo.

Kazalniki:

- Večja ponudba televizijskih in radijskih programov, večje število neplačljivih televizijskih programov,
- večja ponudba spletnih multimedijskih vsebin,

- kakovostnejše informiranje vseh družbenih skupin.

Film in avdiovizualna kultura

Na področju kinematografije in avdiovizualne dejavnosti temeljijo vsebina in cilji NKP 2012 – 2015 na celostnem razvoju kinematografske verige, od razvoja in produkcije do promocije in distribucije filmskih in avdiovizualnih del ter oblikovanja večje kritične mase za kvalitetno in usposobljeno razumevanje avdiovizualne kulture in filma nasploh. Cilj je doseči razvoj dejavnosti tako z vidika ustvarjalnosti kot z ekonomskega vidika, saj gre za izrazito sodobno disciplino, katere učinkovitost se poleg izjemnih ustvarjalnih in umetniških dosežkov tudi na evropski ravni meri še v kazalnikih, kakršni so gledanost del, število sofinanciranih del in povečevanje deležev v predvajalnem času v medijih. Poseben poudarek je zato na ukrepih za krepitev kinematografske in avdiovizualne dejavnosti, mednarodnem sodelovanju, pospešeni digitalizaciji, povečanju dostopnosti avdiovizualnih vsebin, vključno z avdiovizualno dediščino, promociji in usposabljanju ter drugim projektom filmske vzgoje.

1.cilj: Oblikovanje ukrepov za dolgoročno in stabilno financiranje kinematografske in avdiovizualne dejavnosti glede na njen učinek na kulturno produkcijo in trg.

Ukrep 1:

- Postopno večanje proračunskih sredstev za filmske in avdiovizualne projekte ter vzpostavitev osrednje vloge SFC pri strateškem oblikovanju filmskega in avdiovizualnega programa ter dejavnosti.

Pojasnilo: Slovenski filmski center, javna agencija Republike Slovenije (v nadaljevanju: SFC), je zadolžen za spodbujanje ustvarjalnosti na filmskem in avdiovizualnem področju v Republiki Sloveniji, za ustvarjanje pogojev za filmsko avdiovizualno in kinematografsko dejavnost ter drugih dejavnosti, določenih z nacionalnim programom za kulturo in zakonom. V okviru večletne strategije razvoja mora SFC kot javna agencija ustrezno načrtovati skladen razvoj vrhunškega ustvarjanja in celotne kinematografije, filmov, filmskih projektov, festivalov, programov filmske vzgoje in drugih z avdiovizualnimi in kinematografskimi vsebinami povezanih programov. V ta namen v okviru strateških in razvojnih ciljev ter predvidenih javno finančnih okvirov pripravi izhodišča za sofinanciranje tako kontinuiranega ustvarjanja že uveljavljenih ustvarjalcev kot ustvarjanje debitantov ter vrhunskih kinematografskih del in del, uspešnih z vidika gledanosti in trženja.

Kazalniki:

- Gledanost slovenskih filmov in delež avdiovizualnih projektov v programih izdajateljev televizijskih medijev ter drugih ponudnikov avdiovizualnih vsebin,
- število financiranih filmov in avdiovizualnih projektov,
- razmerje med deležem proračunskega financiranja in drugimi deleži pri posameznih projektih.

Ukrep 2:

- Oblikovanje in sprejem strategije sinergijskega delovanja vseh nosilcev filmske in avdiovizualne dejavnosti na območju Republike Slovenije.

Pojasnilo: Zaradi raznorodne in avtonomne zakonske ureditve posameznih nosilcev filmske in avdiovizualne dejavnosti tako z zasebnega in javnega prava, ki so v zadnjih letih bistveno pripomogli k nemotenemu razvoju te dejavnosti, ministrstvo izvede strategijo delovanja filmske

in avdiovizualne dejavnosti. Pri tem upošteva posamične zakonske ureditve urejanja javnih zavodov, javnih služb, gospodarskih dejavnosti in neodvisnega programskega delovanja medijev oz. izdajateljev televizijskih programov.

Kazalnika:

- Število financiranih filmov in delež avdiovizualnih projektov v programih izdajateljev televizijskih medijev ter drugih ponudnikov avdiovizualnih vsebin,
- razmerje med deležem proračunskega financiranja in preostalimi deleži pri vrednostih posameznih projektov.

Ukrep 3:

- Določitev javne službe Filmskega studia Viba film Ljubljana in optimiziranje programske in poslovne dejavnosti Vibe.

Pojasnilo: MIZKŠ oblikuje normative za financiranje javne službe Vibe glede na razmerje: proračunsko financiranje javnega zavoda/stroški izvajanja javne službe/optimalna zasedenost kapacitet infrastrukture. Zaradi specifičnosti Vibe, ki nima lastnega programa in je odvisna od druge samostojne ustanove – SFC, je predvidena posodobitev organizacije in nalog, z namenom krepitve poslovne in programske avtonomije zavoda.

Osnovna strateška usmeritev Vibe mora biti povezovanje javnih institucij (RTV, Viba, AGRFT), da bi lahko optimizirali izkoriščenost kapacitet filmske produkcije, razvoja in izobraževanja strokovnih kadrov v filmski dejavnosti. Pri tem je nujno tudi sodelovanje z gospodarskimi subjekti, saj bo le tako mogoče doseči večjo smotnost pri vlaganjih v infrastrukturo in moderno tehniko, s tem pa bo televizijskim in filmskim delavcem in producentom omogočena realizacija večine ciljev NPK. V zvezi s tem bo nujno proučiti možnosti javno-zasebnega partnerstva in povezovanja z RTV Slovenija.

Kazalniki:

- Podatki o izrabi kapacitet Vibe po posameznih segmentih,
- število realiziranih filmskih in avdiovizualnih projektov,
- sodelovanje pri projektih v okviru javne službe RTV Slovenije, gledanost realiziranih projektov.

Ukrep 4:

- Razpršitev financiranja pri filmskih in avdiovizualnih projektih.

Pojasnilo: SFC v okviru meril in javnih razpisov spodbuja izvedbo projektov s čim večjimi deleži producentov in koprodukcij vlaganj in pridobivanje sredstev iz evropskih in mednarodnih skladov. Možna je nadgradnja zakonsko opredeljene naloge trženja filmskih lokacij z dodatnimi finančnimi sredstvi, v povezovanju z MG. Upošteva se dobra praksa dosedanjih izkušenj pri koprodukcijah, vključno pri koprodukcijah z manjšinskim slovenskim deležem, ter se povečuje odstotek teh koprodukcij. S tem se omogočajo razvoj filmske in avdiovizualne dejavnosti kot take, večje angažiranje umetniškega in izvedbenega osebja ter njihovo usposabljanje in večji promocijski in tržni potencial glede na mednarodno naravo projektov.

Kazalniki:

- Število sofinanciranih projektov,
- razmerje med vsoto proračunskega financiranja in drugimi deleži pri posameznih projektih,
- medijsko odmevni projekti glede na nagrade, doseženo gledanost, kritiški odmev.

Ukrep 5:

- Povečanje zaposlenosti izvedbenega in ustvarjalnega osebja s področja filmske in avdiovizualne dejavnosti.

Pojasnilo: SFC v projektnih razpisih s področja filmske in avdiovizualne dejavnosti predvidi odstotek, ki bo namenjen plačilu dela izvedbenega in ustvarjalnega osebja v okviru upravičenih odstotkov. SFC delež oblikuje na podlagi analize dosedanje izrabe sredstev pri projektih, ki so bili večinsko sofinancirani z javnimi sredstvi, ter analize samozaposlenih v filmski in avdiovizualni dejavnosti. S tem se dosegajo konkurenčnost panoge, večji odstotek zaposljivosti, posredno pa tudi zmanjšuje tveganje porabe sredstev za izdatke, nepovezane z izvedbo projekta.

Kazalnika:

- Razmerje med deležem proračunskega financiranja in celotnimi vrednostmi projektov,
- gledanost filmov in delež avdiovizualnih projektov.

Dediščina, arhivi, knjižničarstvo

Kulturna dediščina (KD)

Skrb za ohranjanje kulturne dediščine postaja vse bolj celostna in kompleksna. Je zahteva časa kot izraz potrebe po ohranjanju in potrjevanju istovetnosti na osebni, krajevni, narodni in civilizacijski ravni ter pri iskanju skupnih vrednot, ki omogočajo in spodbujajo dialog med kulturami. Ni zgolj določilo 5. člena Ustave RS. Kulturna dediščina postaja vse bolj temelj kakovostnega življenja in trajnostnega razvoja in ni samo spoštljiv spomin na preteklost ali le dobrodošel in izviren dodatek za tržno naravnane dejavnosti. Varovanje kulturne dediščine prerašča predpise zaradi obče človeških in civilizacijskih norm ter temeljnega samospoštovanja. Njeno ohranjanje je dolžnost in pravica širše družbe in vsakega posameznika.

Vloga dediščine in njenega varstva v naši družbi ni ustrezno ovrednotena. Zato je nujno dediščinske vrednote približati državljanom in izkoristiti identifikacijski, povezovalni ter ekonomski potencial dediščine. Dediščina je kulturni vir in z uporabo tega vira lahko bistveno prispevamo k socialni kohezivnosti, kakovosti življenja državljanov, k okoljski vzdržnosti in z razvojem dediščinskih storitev ustvarjamo nova delovna mesta. Sodobna interdisciplinarnost kulturne dediščine postavlja v njeno središče človeka in njegove pravice do svobodne udeležbe v kulturnem življenju, zato je cilj ohranjanja dediščine in njene trajnostne uporabe pomemben pri uveljavljanju vrednot in prispevek za človekov razvoj in kakovost življenja.

Po Zakonu o varstvu kulturne dediščine javna korist varstva dediščine obsega:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti, njeno dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje,
- ohranitev dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo,
- omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, posebej mladim, starejšim in invalidom,
- predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje,
- celostno ohranjanje dediščine,
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij

- sodelovanje javnosti v zadevah varstva.

Za varovanje in ohranjanje kulturne dediščine mora skrbeti predvsem njen lastnik, pri čemer sta mu dolžna pomagati lokalna skupnost in država, ki je zato vzpostavila javno službo varstva dediščine in izvaja ukrepe, ki ustvarjajo spodbudno okolje za varstvo KD.

Za učinkovito izvajanje javnega interesa varstva KD je nujna kontinuirana analiza in spremljanje izvajanja zakonodaje, ki vpliva na varstvo. Na njeni podlagi, ob oceni ogroženosti dediščine in oceni priložnosti za njen razvoj je treba izdelati strategijo varstva dediščine in podrobneje opredeliti cilje, usmeritve in ukrepe celostnega ohranjanja dediščine, ki je predmet javne koristi.

Nujno je tudi zagotoviti zadostna finančna sredstva. Eden možnih mehanizmov je podaljšanje ali novelacija t. im. Zakona o kulturnem tolarju.

1. cilj: Zagotoviti celostno ohranjanje in varstvo kulturne dediščine (KD)

Ukrep 1:

- Izvajati učinkovito pravno varstvo KD z razglašanjem kulturnih spomenikov lokalnega in državnega pomena, določanjem varstvenih območij in vključevanjem varstva dediščine v prostorske akte.

Pojasnilo: Njuno je izboljšanje delovanja sistema varstva nepremične KD in njegovo dosledno vključevanje v prostorsko in drugo razvojno načrtovanje za ohranjanje prostorsko enovitih in funkcionalno povezanih celot KD. Analizirati je treba razglašanje kulturnih spomenikov in posodobiti stare akte o razglasitvah. Kriterije za vrednotenje dediščine in spomenikov je treba natančneje opredeliti. S podatki iz registra in prikazom vrednotenja dediščine v prostoru se določijo varstvena območja dediščine in varstvene usmeritve zanje.

Kazalniki:

- Število prostorskih aktov, ki ustrezno vključujejo varstvo KD, število novih in prenovljenih aktov o razglasitvi; analiza razglašanja kulturnih spomenikov, določitev varstvenih območij dediščine.

Ukrep 2:

- Uvedba dopolnilnih mehanizmov (davčne olajšave in drugi finančni instrumenti), ki bi spodbudili vlaganja v KD.

Pojasnilo: V fiskalni politiki države ni spodbud za varovanje in obnovo KD – sistem ne predvideva davčnih olajšav za lastnike kulturnih spomenikov/dediščine (izjemi: davek na dediščine in darila, davek na promet z nepremičninami) in tudi ne omogoča ustreznih davčnih olajšav za donacije in sponzorstva; omejitve in dolžnosti lastnikov kulturnega spomenika/dediščine niso v sorazmerju z ugodnostmi ter prednostmi. Večina lastnikov dediščine nima na voljo zadostnih finančnih sredstev, zato je nujna implementacija instrumentov, ki jih pozna večina držav EU in ki bi pripomogli k zmanjšanju bremena financiranja ohranjanja dediščine.

Kazalnik:

- Število uveljavljenih fiskalnih spodbud in finančnih instrumentov za lastnike KD.

Ukrep 3:

- Spodbujati vključevanja dediščine v gospodarski razvoj in v družbeno življenje.

Pojasnilo: Izdelati je treba analizo ocen priložnosti za vključevanje dediščine v gospodarski, politični, socialni in kulturni razvoj ter spodbujanje skupnega pristopa k ustreznim politikam za doseganje ravnotežja med njimi. Zagotoviti je treba kontinuirano vključevanje dediščine v različne področne strategije in politike (npr. turistična strategija, strategija in program razvoja podeželja, nacionalni program varstva okolja, državni strateški prostorski načrt,...) in spodbujati kulturne in kreativne industrije, povezane s KD ter razvijati zavedanje o KD kot viru za trajnostni razvoj in kakovost življenja v sodobni družbi.

Kazalniki:

- Izdelana analiza ocene priložnosti; število strategij, ki ustrezno vključujejo varstvo KD, število projektov, ki se sofinancirajo iz finančnih virov drugih resorjev in mednarodnih finančnih virov.

Ukrep 4:

- Spodbujati kakovostne znanstvene in tehnološke raziskave za potrebe KD in zagotavljati njihovo javno dostopnost.

Pojasnilo: Izdelati je treba politiko financiranja znanstvenih in tehnoloških raziskav za potrebe varstva ob upoštevanju možnosti za njeno vključevanje v tovrstno evropsko strategijo. Oblikovati je treba prednostne raziskovalne teme. Zagotoviti je treba, da so rezultati raziskav, ki se financirajo iz javnih sredstev, javno dostopnost najširši strokovni javnosti.

Kazalniki:

- Obseg raziskav s področja KD, število javno objavljenih rezultatov raziskav.

Ukrep 5:

- Podpreti dejavnosti, ki spodbujajo ohranjanje žive dediščine.

Pojasnilo: Poleg vzpostavitve učinkovitega sistema varstva žive dediščine je treba spodbujati nosilce žive dediščine k ohranjanju, trajnostnemu razvoju in promociji te vrste dediščine.

Kazalniki: število ohranjenih enot; število prireditev, ki promovirajo živo dediščino

2. cilj: Povečati učinkovitost javne službe pri varstvu in ohranjanju KD

Ukrep 1:

- Izboljšati delo javne službe z medsebojnim povezovanjem in organiziranjem mrež.

Pojasnilo: Država mora uravnoteženo pokrivati ohranjanje in varovanje nepremične, premične in žive kulturne dediščine in spodbujati enotno delovanje javne službe. Treba je preveriti njeno ustreznost na vseh področjih. Za premično dediščino je treba oblikovati učinkovitejšo muzejsko mrežo, ki bo zagotavljala varstvo premične in žive dediščine na terenu in v muzejih.

Kazalnik:

- Evalvacija izvajanja nalog javne službe na področju nepremične, premične in žive dediščine; evalvacija muzejske mreže.

Ukrep 2:

- Oblikovati sistem kontinuiranega strokovnega izpopolnjevanja in podpora oblikovanju in izvajanju izobraževalnih programov, povezanih z varstvom KD.

Pojasnilo: V varstvu KD strokovno izpopolnjevanje, razen za strokovne izpite, ni sistematično in usmerjeno v določene prioritete in cilje. Sistematično je treba določiti nujne, obvezne teme

za posamezne poklice in situacije s področja varstva, in zagotoviti sodelovanje izvajalcev izobraževalnih programov, zlasti visokošolskih in mednarodnih. Za strokovno delo na področju varstva ni dovolj izobraževalnih programov na srednji in visokošolski stopnji, zato je občutno pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov. Podpreti je treba trajno, obvezno in brezplačno strokovno izobraževanje v javnih zavodih in jih vključiti v sisteme napredovanj.

Kazalniki:

- Dopolnitev ZVKD-1, podpora študijskim smerem in izobraževalnim programom; število podeljenih štipendij za izobrazbo na področjih, ki jih izobraževalni RS sistem ne zagotavlja. Priprava shem strokovnega izpopolnjevanja; dopolnitev področnih predpisov, ki zavezujejo delodajalca in zaposlenca k obvezni udeležbi.

Ukrep 3:

- Zagotoviti najnujnejše prostorske in tehnične pogoje za mednarodno primerljivo delovanje državnih javnih zavodov s področja dediščine in za depojske prostore za arheološke najdbe in nacionalno pomembne zbirke ter javnih zavodov lokalnih skupnosti za nacionalno pomembne zbirke.

Pojasnilo: Zaradi finančne krize investicij ni mogoče časovno določiti, a za delovanje državnih javnih zavodov so nujne naslednje: dokončanje naložbe za državne javne zavode na Metelkovi ulici v Ljubljani, gradnja Prirodoslovnega muzeja Slovenije na lokaciji ob Biotehnični fakulteti, nadaljevanje prenove Narodnega doma kot dela Narodne galerije, zagotovitev prostorov za delovanje Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije: prenova gradu Grm za območno enoto v Novem mestu; obnovo palače Apollonio v Piranu za Območno enoto Piran; zagotovitev prostorov za območno enoto v Murski Soboti, zagotovitev prostorov za centralo v Ljubljani, dokončanje ureditve prostorov Centra za konservatorstvo na Poljanski cesti v Ljubljani, vključno s konservatorsko-restavratorskimi depoji in delavnicami, začetek celovite prenove Narodnega muzeja Slovenije na Prešernovi cesti v Ljubljani, začetek celovite prenove Tehniškega muzeja Slovenije v kompleksu Bistre, zagotovitev ustreznih prostorskih pogojev za Slovenski gledališki muzej, nadaljevanje obnove in oživitve Kobilarne Lipica, začetek gradnje sprejemnega objekta za obiskovalce z vso ustrežno infrastrukturo in obnova galerije (stalna razstava Janeza Boljke) v Arboretumu Volčji Potok.

V ukrep sodi tudi zagotavljanje investicijskega vzdrževanja in posodabljanje obstoječih prostorov državnih javnih zavodov skladno z normativi in standardi, vključno z vzdrževanjem in posodabljanjem osnovne informacijske opreme.

Zagotovitev ustrežno velikih, zavarovanih in tehnično opremljenih depojev je nujna za strokovno obdelavo in varno hranjenje arhivov arheoloških najdišč in nacionalno pomembnih zbirk, ki jih hranijo državni in pooblaščen muzeji. Poleg zagotavljanja novih depojskih prostorov je nujno zagotavljanje tehnične opreme in investicijsko vzdrževanje ter posodabljanje obstoječih depojskih prostorov skladno z normativi in standardi.

Nujne so investicije v nove depojske prostore: ureditev centralnega in regijskih depojev za hrambo arheoloških najdb (predvidoma osem lokacij), nadaljevanje projekta ureditve objekta za Tehniški muzej Slovenije in Muzej novejše zgodovine Slovenije znotraj kompleksa Parka vojaške zgodovine v Pivki, ob upoštevanju optimalne združljivosti s predvideno celostno obnovo in revitalizacijo tega parka s sredstvi EU.

Kazalniki:

- Priprava izvedbene projektne dokumentacije in pridobitev gradbenih dovoljenj; izvedba in dokončanje investicij; pridobitev uporabnih dovoljenj; evalvacija izboljšanih pogojev za delovanje državnih javnih zavodov; površina urejenih depojskih prostorov; evalvacija izboljšanih pogojev za hranjenje predmetov v depojih.

Ukrep 4:

- Podpreti vzpostavitev učinkovitih in sodobno informacijsko podprtih procesov na področju varstva nepremične KD, vključno z vključevanjem v prostorsko načrtovanje.

Pojasnilo: Z vzpostavitvijo sodobnih informacijsko podprtih sistemov lahko ustrezno, učinkovito in racionalno podpremo upravne in strokovne procese varstva nepremične kulturne dediščine na ministrstvu in v pristojnih organizacijah (izdajanje kulturnovarstvenih pogojev in soglasij, izdajanje smernic in mnenj za prostorske akte, razglašanje kulturnih spomenikov in določitev varstvenih območij dediščine, upravljanje in spremljanje stanja dediščine, evidentiranje raziskav dediščine ...) in hkrati drugim deležnikom zagotovimo dostopnost in povezljivost podatkov ter z njimi povezanih storitev. V okviru teh procesov je treba zagotoviti tudi večnamensko dokumentiranje in digitalizacijo nepremične dediščine. Razvoj informacijske podpore mora teči vzporedno z optimizacijo in prenovo delovnih procesov in s poudarkom na izobraževanju in usposabljanju kadrov. Spodbujati je treba uporabo dobrih praks, medinstitucionalno sodelovanje in sodelovanje v mednarodnih projektih na področju informatizacije in s tem zagotavljanje povezljivosti in vključenosti v evropsko okolje.

Kazalniki:

- Število informacijsko podprtih procesov; število e-storitev, število dokumentiranih enot; število digitaliziranih enot, hitrost/kakovost izvajanja postopkov.

Ukrep 5:

- Podpreti vzpostavitev sodobnih sistemov upravljanja in dokumentiranja premične in žive kulturne dediščine v skladu z mednarodnimi priporočili in standardi.

Pojasnilo: Zbiranje, urejanje in hranjenje podatkov o dediščini, njenih vrednotah, stanju, lokaciji in drugih dejstvih, pomembnih za izvajanje varstva, je ena temeljnih nalog javne službe. Z vzpostavitvijo sodobnih informacijsko podprtih sistemov upravljanja in dokumentiranja lahko ustrezno, učinkovito in racionalno podpremo proces dokumentiranja in upravljanja premične dediščine (od evidentiranja, vhodnega dokumentiranja, akcesije, inventarizacije, digitalizacije, vrednotenja do evidentiranja posegov, spremljanja stanja in ogroženosti, premestitev ...) in žive dediščine (od evidentiranja, dokumentiranja, inventarizacije, digitalizacije, vrednotenja do spremljanja stanja in ogroženosti ...). Razvoj informacijske podpore mora teči vzporedno z optimizacijo in prenovo delovnih procesov, z usklajevanjem z mednarodnimi priporočili in standardi ter s poudarkom na izobraževanju in usposabljanju kadrov. Uporaba sodobnih tehnoloških rešitev omogoča povezovanje podatkovnih baz in jim s tem dodaja vrednost, hkrati pa povečuje tudi možnosti za dostopnost do informacij o dediščini v domačem in mednarodnem okolju.

Kazalniki:

- Število javnih zavodov, ki imajo vzpostavljen celovit sistem upravljanja in dokumentiranja dediščine; število inventariziranih oziroma dokumentiranih enot; število digitaliziranih enot; število na spletu dostopnih enot dediščine.

Ukrep 6:

- Podpreti sistematično izvedbo preventivnih arheoloških raziskav razvojnih območij.

Pojasnilo: Razvoj in povezano intenziviranje posegov za gradnjo prometne, energetske in komunalne infrastrukture, urbanizma, industrije in izrabe kmetijskih zemljišč zahtevajo sistematično izvajanje preventivnih arheoloških raziskav potencialno ogroženih območij, ki obsegajo okoli tretjino površine države. Med neposredne učinke tovrstnih raziskav s poudarkom

na nedestruktivnih metodah odkrivanja arheoloških ostalin z daljinskim zaznavanjem in terenskimi pregledi sodijo odvratanje in/ali omilitve škodljivih vplivov na preostalo dediščino, zagotovitev ažurnega dostopa do georeferenciranih podatkov o arheoloških ostalinah za potrebe predhodnega načrtovanja in natančnejših simulacij posegov v prostor ter racionalnejša izrabe razpoložljivega prostora in finančnih sredstev z optimalnim izkoriščanjem degradiranih območij. V obstoječem obsegu bi lahko javna služba letno izvedla analizo arheološkega potenciala na okoli 27.000 ha površin in opravila neposredni terenski pregled okoli 4000 ha, kar pomeni skupno nekaj manj kot odstotek celotne površine RS. V okvirno 5–10-ih letih bi bilo mogoče na ta način arheološko ovrednotiti pomemben del razvojno ogroženih območij v RS in sicer z okoli 50-odstotno napovednostjo pojava arheoloških ostalin.

Kazalniki:

- Površina območij s sistematično izvedenimi preventivnimi arheološkimi raziskavami.

3. cilj: Obnova, razvoj in upravljanje kulturnih spomenikov v lasti RS in v upravljanju ministrstva ter državnih javnih zavodov na področju kulture

Ukrep 1:

- Ustanovitev sklada za upravljanje s spomeniki v lasti RS in prenos celotnega ravnanja s kulturnimi spomeniki v lasti RS na to samostojno osebo javnega prava
- zagotoviti sredstva EU za obnove in oživitve kulturnih spomenikov,
- sprememba in dopolnitev področne zakonodaje, ki bo določila način oziroma olajšala postopke oddaje/prodaje kulturnih spomenikov.

Pojasnilo: Pri oddajanju spomenikov v lasti RS v upravljanje oz. dolgoročni zakup prihaja do težav zaradi splošnih pravnih predpisov glede ravnanja s stvarnim premoženjem, ki ne upoštevajo specifičnosti kulturnih spomenikov. Rešitev je ustrezna sprememba ZVKD-1 (tudi ZUJIK), s katero se mora ravnanje s kulturnimi spomeniki v lasti RS in občin urediti drugače od splošnih pravil in načel Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti ter ustanovitev specializirane pravne osebe, ki bo prevzela področje ravnanja s kulturnimi spomeniki v lasti države. Ministrstvo se bo le s pridobitvijo sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj lahko lotilo celovite obnove kulturnih spomenikov v lasti RS, in ne zgolj delne obnove in sanacije – kot ji to narekujejo skromna sredstva letnega integralnega proračuna, ki so vsako leto nižja.

Kazalniki:

- Število obnovljenih in/oziroma oddanih kulturnih spomenikov v lasti RS; število projektov obnove in oživitve kulturnih spomenikov, sofinanciranih z evropskimi sredstvi.

4. cilj: Izboljšati dostopnost do KD in njen komunikacijski potencial ter uveljaviti mednarodno prepoznavnost KD Slovenije

Ukrep 1:

- Podpreti vzpostavitev in delovanje kulturnih poti, mrež in drugih oblik interpretacije, prezentacije in popularizacije KD in njene javne dostopnosti.

Pojasnilo: Interpretacija in prezentacija KD je pomembna za kulturno identiteto, ohranjanje kulturne raznolikosti, vključevanja posameznikov in skupnosti v ohranjanje in za popularizacijo dediščinskih vrednot. Ukrep predvideva vključevanje vseh, posebej lastnikov in upravljavcev kulturne dediščine ter usklajeno sodelovanje med javnimi, strokovnimi in institucionalnimi ter zasebnimi deležniki: javnimi službami varstva in nevladnim sektorjem pri projektih

interpretacije, prezentacije in popularizacije KD (kulture poti, muzeji na prostem, arheološki parki ...). Lastnike KD je treba spodbujati k zagotavljanju javne fizične dostopnosti za različne ciljne skupine (starejši, mladi, gibalno ovirani, tujci) in dostopnost tiskanih gradiv ter digitalnih vsebin. Pospeševati je treba vključevanje tradicionalnih in ljudskih znanj v vseživljenjsko izobraževanje kot povezovanje med muzeji, knjižnicami in izobraževalnimi ustanovami.

Kazalniki:

- Število in evalvacija projektov, s katerimi se širi in razvija vedenje in zavest o pomenu kulturne dediščine; število javno dostopnih objektov in zbirk kulturne dediščine; število obiskovalcev; čas dostopnosti javno dostopnih kulturnih spomenikov in zbirk; število obiskovalcev po posameznih ciljnih skupinah; število kulturnih spomenikov in muzejev ter galerij z urejenimi posebnimi dostopi; število predstavitev na spletu; število izdanih publikacij; število izvedenih razstav, predavanj ...

Ukrep 2:

- Vzdrževati in nadalje razvijati register KD.

Pojasnilo: Register kulturne dediščine kot osrednja podatkovna zbirka o kulturni dediščini omogoča učinkovitejšo informacijsko podporo na vseh področjih varstva dediščine, hkrati pa je namenjen predstavljanju, raziskovanju, vzgoji, izobraževanju in razvijanju zavesti javnosti o dediščini. Register kulturne dediščine je treba vzdrževati in ga sprotno vsebinsko, informacijsko in tehnološko posodablјati ter ga usklajevati z mednarodnimi priporočili in standardi. Ukrep je povezan tudi z vzpostavljanjem informacijske podpore delovnim procesom varstva kulturne dediščine in prispeva k povečani učinkovitost javne službe na področju kulturne dediščine.

Kazalniki:

- Število vpisanih enot dediščine v register; število posredovanih podatkov iz registra; število z registrom povezanih sistemov.

Ukrep 3:

- Spodbujati vključevanje KD v vzgojni in izobraževalni sistem ter sodelovanje z izvajalci s področja izobraževanja.

Pojasnilo: Zagotoviti je treba, da se KD vključi v vse stopnje in vrste vzgojnega ter izobraževalnega sistema (od vrtcev, preko osnovnega in srednjega izobraževanja do kvalitetnih univerzitetnih študijev, prav tako pa v vseživljenjsko izobraževanje). Za njeno kakovostno vključevanje v vzgojni in izobraževalni sistem so nujni ustrezno (dodatno ali novo) usposobljeni kadri v vzgojno-izobraževalnih zavodih in v kulturnih institucijah. S spodbujanjem medinstitucionalnega povezovanja med kulturo in izvajalci s področja izobraževanja (srednje šole, fakultete) je treba doseči, da pasivni opazovalci dediščine postanejo njeni aktivni deležniki, poznavalci, varuhi in promotorji.

Kazalniki:

- Število izvedenih pedagoško-andragoških programov v muzejih; evalvacija vključenosti izvajalcev s področja izobraževanja v muzejske projekte.

Ukrep 4:

- Prepoznati KD Slovenije kot del skupne evropske in svetovne dediščine.

Pojasnilo: Del prizadevanj za ohranjanje, varovanje in trajnostno rabo KD in njenih vrednot je vzpostavitev sistema varovanja, ki presega nacionalni pomen; je v skladu z mednarodno

zakonodajo, strokovnimi standardi ter aktivnostmi. Republika Slovenija je podpisnica mednarodnih konvencij Sveta Evrope (SE) in UNESCO s področja varstva KD Sodeluje pri vrsti mednarodnih programov in projektov v okviru strokovnih organizacij in evropskih iniciativ (Znak evropske dediščine), kar Slovenijo z njeno KD v mednarodni skupnosti potrjujejo kot državo z razvitimi varstvenimi standardi. To prispeva k osveščanju in promociji pomena KD doma. Ukrep predvideva medresorsko sodelovanje: z Ministrstvom za okolje in prostor, ki je pristojno za ohranjanje narave in naravnih vrednot, MZZ ter drugimi resorji (MZZ, SVRL, SVREZ) in strokovnimi organizacijami s področja in sodelovanje z lokalnimi skupnostmi.

Kazalniki:

- Nominacije ali elaborati za vpis na UNESCO Seznam svetovne kulturne in naravne dediščine ter Reprezentativni seznam kulturne dediščine človeštva kot tudi druge programe UNESCO, SE in EU; število mednarodnih programov in projektov; število aktivnih članstev v mednarodnih organizacijah in njihovih delovnih telesih.

Arhivska dejavnost

Arhivi morajo poskrbeti za varstvo arhivskega gradiva, ki nastaja pri poslovanju javnopravnih oseb, na ravni državne uprave ali na ravni samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavlja pomemben del nacionalnega spomina - državi, samoupravnim lokalnim skupnostim ter njihovim ustanovam in posameznikom pa zagotavlja pravno varnost ne glede na nosilce, načine zapisa ali njihovo pojavnost. Dostop do javnega arhivskega gradiva je pravica, zagotavljanje dostopa sodi med naloge javne arhivske službe. Urejen in usklajen način upravljanja dokumentarnega in arhivskega gradiva je pomemben za transparentnost delovanja, administrativno učinkovitost, dobro izvajanje e-storitev in zmanjševanje stroškov ter odraža tudi pravico do informiranosti in pravne odgovornosti. V javni interes na področju arhivske dejavnosti sodita predvsem skrb za varstvo arhivskega gradiva in zagotavljanje njegove dostopnosti, to pomeni, da je primarno zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za hrambo, ustrezno upravljanje gradiva ter omogočanje uporabe arhivskega gradiva v okviru področne zakonodaje.

1. cilj: Izvajalcem javne arhivske službe zagotoviti prostorske in tehnične pogoje za varstvo arhivskega gradiva v skladu z zakonodajo.

Ukrep 1:

- Za izvajalce javne arhivske službe v okviru finančnih možnosti z novogradnjo oz. rekonstrukcijo zagotoviti opremljene prostore (npr. ustrezní klimatski pogoji, oprema skladišč, varovanje)-

Pojasnilo: Za opravljanje temeljne dejavnosti arhivov le-ti potrebujejo ustrezne poslovne prostore in depoje za hrambo gradiva. Brez tega, še zlasti brez depojev, bodo arhivi svoje naloge lahko opravljali le v omejenem obsegu, vedno bolj pa bo ogroženo tudi varstvo arhivskega gradiva kot kulturnega spomenika. Za naslednje arhive je treba zagotoviti:

- *Arhiv Republike Slovenije:* ureditev prostorske problematike v kompleksu nekdanje vojašnice na Roški,

- *Zgodovinski arhiv Ljubljana:* adaptacija prostorov v kompleksu Grm za Enoto ZAL v Novem mestu in adaptacija ali namenska novogradnja za ZAL v Ljubljani,

- *Pokrajinski arhiv Nova Gorica*: proučiti možnost odkupa dela preostalih površin v stavbi na lokaciji arhiva,
- *Pokrajinski arhiv Maribor*: iskanje ustrezne lokacije za rešitev, tj. novogradnjo dovolj velikega nadomestnega objekta,
- *Pokrajinski arhiv Koper*: proučiti možnost razširitve depojskih kapacitet v sedanjem kompleksu nekdanjega samostana).

Kazalnik:

- Število novogradenj oz. rekonstrukcij.

2. cilj: Dolgoročno ohranjanje (dostopnost, uporabnost, avtentičnost) dokumentarnega in arhivskega gradiva v vseh oblikah

Ukrep 1:

- Postopki za preprečevanje poškodb dokumentarnega in arhivskega gradiva zaradi škodljivih vplivov ter zagotavljanje sredstev za restavratorske in konservatorske posege v zvezi s poškodovanim arhivskim gradivom.

Pojasnilo: Analiza Arhivski depoji v Sloveniji, s katero se je v času 2007–2009 po enotni metodologiji na podlagi desetih dejavnikov tveganja izvedel pregled stanja v depojih v slovenskih arhivih, je pokazala, da je zaradi večinoma slabih razmer v teh prostorih in drugih dejavnikov tveganja veliko arhivskega gradiva poškodovanega oziroma v slabem stanju. Rezultati analize kažejo, da sta skupna problema vseh arhivov predvsem neustrezni klimatski pogoji in prenatrpanost z gradivom v depojih. Pristopiti je treba k sanaciji gradiva in odpravi dejavnikov tveganja.

Kazalnik:

- Število sanacij poškodovanega gradiva.

Ukrep 2:

- Restavriranje in digitalizacija matičnih in zemljiških knjig v slovenskih arhivih.

Pojasnilo: Matične in zemljiške knjige so zaradi množične uporabe in premalo spoštljivega odnosa pri uporabi v slabem stanju, zato sta nujni izvedbi restavratorskih postopkov in digitalizacija. Tako bodo originalne knjige lahko izvzete iz uporabe in ustrezno zaščitene, z digitaliziranimi vsebinami pa bo uporabnikom olajšan dostop.

Kazalniki:

- Število restavriranih knjig oziroma izvedenih restavratorskih posegov, število digitaliziranih posnetkov.

Ukrep 3:

- Digitalizacija široko uporabljene in najbolj ogroženega arhivskega gradiva ter vključevanje projektov digitalizacije v mednarodne projekte.

Pojasnilo: Digitalizacija gradiva, ki je shranjeno na tradicionalnih oziroma drugih analognih nosilcih, pomeni dodatno varnost izvirnega arhivskega gradiva, zmanjšanje neposrednega stika z nosilci analognih vsebin in s tem tudi zmanjšanje možnosti za poškodovanje, predvsem pa pomeni večjo dostopnost arhivskega gradiva širšemu krogu uporabnikov. Spodbujati je treba medinstitucionalno sodelovanje in sodelovanje v mednarodnih projektih.

Kazalniki:

- Število digitaliziranih posnetkov v e-arhivu, število digitaliziranih posnetkov na spletu.

3. cilj: Skrb za razvoj stroke in prepoznavnost arhivske dejavnosti

Ukrep 1:

- Skrb za ustrezno zakonodajo, razvoj stroke in prepoznavnost arhivske dejavnosti.

Pojasnilo: Za kvalitetno javno arhivsko službo so izjemno pomembni razvoj stroke in stalno izpopolnjevanje zaposlenih kot tudi razvoj študijskih vsebin na slovenskih univerzah, katerih osnova raziskovanja in usposabljanja so arhivi in arhivistika. Pozornost je treba nameniti še zlasti področju valorizacije dokumentarnega gradiva in odbiranju arhivskega gradiva ter promocijski dejavnosti.

Pomanjkljivosti, ki so se in se kažejo pri izvajanju veljavnega področnega zakona in podrejenih predpisov je treba upoštevati in odpravljati s spremembami in dopolnitvami teh predpisov.

Kazalniki:

- Število novih študijskih vsebin, dodatno usposobljenih na letni ravni in število promocijskih aktivnosti.

4. cilj: Vzpostavitev ustreznega okolja in storitev za e-arhiviranje

Ukrep 1:

- Razvoj in vzpostavitev slovenskega javnega e-arhiva (e-ARH.si) za prevzemanje, hrambo in omogočanje uporabe arhivskega gradiva v digitalni obliki.

Pojasnilo: Kot posledica vedno bolj intenzivnega e-poslovanja tudi pri javnopравnih osebah nastaja vedno večja količina arhivskega gradiva v e-obliki in ga je potrebno kot takega tudi varno dolgoročno hraniti in arhivirati. Projekti v okviru e-uprave (e-šolstvo, e-pravosodje, e-zdravje, e-sociala itd.) bodo po svojem zaključku in prenosu rešitev oz. storitev v redno izvajanje (produkcijo) »proizvedli« velike količine dokumentarnega gradiva v izvorno digitalni oblik. Del tega gradiva je arhivsko gradivo in ga bo morala slovenska javna arhivska služba (Arhiv Rpublike Slovenije-ARS in šest regionalnih arhivov, SJAS) skladno z vsemi postopki arhivske stroke arhivirati v njegovi izvorni, torej digitalni, obliki. To arhivsko gradivo predstavlja kulturno dediščino slovenskega naroda, državi, samoupravnim lokalnim skupnostim ter njihovim ustanovam in posameznikom pa se bo na njegovi podlagi zagotavljala tudi pravna varnost.

Kazalnik:

- Število razvitih storitev e-arhiviranja; število prevzemov e-arhivskega gradiva.

Ukrep 2:

- Informacijski sistem za podporo arhivskemu strokovnemu delu.

Pojasnilo: Interes javnosti za arhivsko gradivo se povečuje, zato je ena prednostnih nalog na čim bolj prijazen način približati informacije o arhivskem gradivu javnosti ob hkratnem upoštevanju omejitev, ki izhajajo iz zahtev varstva. Uporabnikom se omogoči stabilen in hiter dostop do javno dostopnih vsebin, ki so oblikovane v procesih arhivskega dela. Regionalni arhivi in ARS za podporo arhivskemu strokovnemu delu uporabljajo aplikacijo Scope. ARS zagotavlja spletni dostop do podatkovne baze o fondih in zbirkah arhiva. Pri regionalnih arhivih je bil v minulih letih vzpostavljen vzajemni informacijski sistem *Scope- SIRA_net*, ki zagotavlja

spletni dostop do vsebin, ki so oblikovane v procesih arhivskega urejevalnega dela pri regionalnih arhivih. Zagotoviti je treba sredstva za vzdrževanje vzajemnega sistema regionalnih arhivov ter za povezovanje zbirk podatkov o arhivskem gradivu v slovenskih javnih arhivih, bodisi s povezavo bodisi z združitvijo navedenih baz v enoten informacijski sistem, in zagotoviti sredstva za nadaljnji razvoj.

Kazalnik:

- Število objavljenih enot arhivskega gradiva v informacijskem sistemu Scope.

Knjižnična dejavnost

Knjižnično dejavnost kot javno službo izvajajo splošne knjižnice, nacionalna knjižnica in specialne knjižnice v javnih zavodih s področja kulture, zagotavljati pa morajo splošno dostopnost publikacij in informacij za posameznika ter skupine, primeren obseg in strukturo knjižničnih zbirk. Njihovo temeljno poslanstvo je, da postanejo središča za neomejeno dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter da prevzemajo aktivno vlogo pri razvijanju bralne kulture, demokratičnega mišljenja in visokih meril sodobne informatizirane družbe. Za uresničevanje temeljnega poslanstva knjižnic skrbijo država in občine.

Javni interes se kaže v nalogah in poslanstvih knjižnic. Prebivalci med drugim potrebujejo:

- najboljšo ponudbo klasičnega ali digitalnega knjižničnega gradiva, informacij in storitev,
- pomoč pri iskanju, izboru, vrednotenju ter uporabi gradiva in informacij,
- seznanjanje z uporabo knjižnice in njenih virov ter z razvojnimi programi knjižnic,
- izbiro različnih možnosti pri uporabi knjižnice in gradiva,
- ustrezno opremo in prostor za uporabo gradiva ter programov in storitev knjižnice,
- programe in storitve za izboljšanje različnih vrst pismenosti,
- lokalno središče v socialnem smislu, tudi za potrebe drugih, s knjižnico skladnih kulturnih dejavnosti, predvsem za predstavitev ustvarjalnosti različnih subjektov v okviru lokalne skupnosti.

Ministrstvo skladno z Zakonom o knjižničarstvu za knjižnice prednostno zagotavlja pogoje za delovanje nacionalne knjižnice ter sodeluje pri zagotavljanju pogojev za delovanje splošnih knjižnic.

Javni interes se kaže v nalogah in poslanstvih knjižnic. Prebivalci med drugim potrebujejo:

- najboljšo ponudbo klasičnega ali digitalnega knjižničnega gradiva, informacij in storitev ter pomoč pri iskanju, vrednotenju in uporabi gradiva,
- ustrezno opremo in prostor za uporabo gradiva ter programov in storitev knjižnice,
- programe in storitve za izboljšanje različnih vrst pismenosti,
- lokalno središče v socialnem smislu, tudi za potrebe drugih, s knjižnico skladnih kulturnih dejavnosti, predvsem za predstavitev ustvarjalnosti različnih subjektov v okviru lokalne skupnosti.

1. cilj: Zagotoviti dostopnost storitev knjižnične javne službe prebivalcem Slovenije

Ukrep 1:

- Zagotavljanje pogojev za delovanje Narodne in univerzitetne knjižnice.

Pojasnilo: Narodna in univerzitetna knjižnica opravlja naloge nacionalne knjižnice, univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani, Digitalne knjižnice Slovenije in nacionalnega agregatorja e-vsebin s področja kulture. Izvaja tudi nacionalno bibliografsko kontrolo

slovenskega založništva. V času digitalne ekonomije mora ta knjižnica slediti tudi trendom razvoja knjižnic in tako pri ponudbi storitev in virov uporabljati različna sodobna orodja, ob tem pa ne sme zapostavljati razvoja t. im. tradicionalne knjižnice tj. njene ponudbe. Nacionalna knjižnica svojih številnih novih nalog kljub optimizaciji delovnih postopkov in racionalizaciji stroškov delovanja, brez ustreznih kadrovskih, prostorskih in finančnih virov ne more v celoti in tekoče izvajati. Za nadaljnje usklajeno razvojno delovanje našega knjižničarstva je zato treba zagotoviti pogoje za njeno nadaljnje delovanje, razvoj ter sodelovanje v različnih mednarodnih organizacijah, kot tudi za povezovanje z drugimi evropskimi, predvsem nacionalnimi, knjižnicami.

Kazalniki:

- Število (vseh) zaposlenih na 1000 potencialnih uporabnikov, število strokovnih delavcev na 1000 potencialnih uporabnikov, delež državnih sredstev za delovanje knjižnice.

Ukrep 2:

- Podpora usklajenemu razvoju splošne knjižnične dejavnosti.

Pojasnilo: Država za podporo usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti prispeva proračunska sredstva predvsem za posebne naloge (osrednjih območnih knjižnic, programe splošnih knjižnic za narodni skupnosti) ter del sredstev za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva in računalniške opreme splošnih knjižnic. Za podporo usklajenemu razvoju knjižnične dejavnosti je treba z državnimi sredstvi podpreti tudi različne aktivnosti za uvedbo novih ali izboljšanih storitev, boljše dostopnost knjižničnega gradiva in informacij ter zagotoviti spodbude za okolja z nizkim prihodkom na prebivalca in slabše razvito mrežo.

Kazalniki:

- Letni obseg sredstev za posebne naloge, iz državnega proračuna sofinancirano število enot knjižničnega gradiva na 1000 prebivalcev ter računalnikov na 1000 prebivalcev.

2. cilj: Povečati učinkovitost knjižnične javne službe

Ukrep 1:

- Uskladitev in spremembe regulativnih podlag.

Pojasnilo: Da bi zagotovili možnosti za izvajanje knjižnične javne službe v pričakovani kakovosti in obsegu ter za nadaljnji razvoj knjižnične javne službe, bo treba uskladiti in spremeniti nekatere zakonske in podzakonske predpise ter spodbuditi oblikovanje strokovnih smernic, ki bodo omogočale dostopnost do knjižničnih storitev pod enakimi pogoji.

Kazalnik:

- Število prenovljenih oziroma spremenjenih predpisov.

Ukrep 2:

- Podpora bibliotekarskemu strokovnemu združenju ter zvezam knjižnic.

Pojasnilo: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS) je edini vezni člen med izvajalci knjižnične dejavnosti na različnih področjih (kultura, šolstvo, visoko šolstvo, raziskovalna dejavnost, javna uprava...). Ker skrbi za najvišjo možno raven profesionalnega delovanja, za pospeševanje razvoja knjižničarske stroke in dejavnosti ter utrjuje njen položaj v družbi, obenem pa skrbi tudi za razvoj in varovanje demokratičnih načel širše družbene skupnosti, je treba vlogo in pomen ZBDS izpričati tudi z nadaljnjo podporo delovanju. Podpreti velja tudi

zveze knjižnic, ki so koordinativna telesa in predstavljajo ter zastopajo interese, povezane z razvojem knjižnic. S povezovanjem knjižnic in koordiniranjem njihovega delovanja in razvoja zveze prispevajo k bolj učinkovitemu izvajanju knjižnične javne službe.

Kazalnik:

- Ocena ukrepov.

Ukrep 3:

- Spodbujati kakovostno strokovno teoretično in raziskovalno delo

Pojasnilo: Zagotoviti pogoje za spodbujanje in podporo teoretičnemu strokovnemu in raziskovalnemu delu, ki bo uporabno izhodišče za dopolnjevanje in spreminjanje regulativnih podlag. Vzpostaviti je treba sistem »kompetenčnih centrov«, ki bodo skrbeli za koordinacijo teoretičnega in praktičnega dela za posamezna strokovna vprašanja.

Kazalnika:

- Število izvedenih ekspertiz, število vzpostavljenih kompetenčnih centrov.

Ukrep 4:

- Določiti smernice in izhodišča za skupno uporabo virov.

Pojasnilo: Za optimizacijo in povečanje učinkovitosti knjižnične javne službe je treba določiti smernice in izhodišča za skupno uporabo virov. Tako lahko knjižnice svoje storitve kakovostno dopolnjujejo s storitvami, rešitvami ali gradivom drugih knjižnic in/ali drugih organizacij. V okoljih z manj razvito knjižnično mrežo bo treba po metodi skupne uporabe virov in zaradi boljše oz. večje izrabilnosti prostora določiti skupno uporabo oz. večnamenskost tudi za prostor za knjižnično dejavnost.

Kazalnik:

- Razvitost mreže splošnih knjižnic.

Mednarodne in EU zadeve

Pri zagotavljanju čim boljših pogojev za prisotnost slovenske kulture v tujini in za prisotnost mednarodne kulture v Sloveniji je treba izhajati iz pojmovanja kulture, ki se dotika tudi drugih področij, npr. zunanje politike, izobraževanja, turizma, kulturnih in kreativnih industrij idr. Mednarodno kulturno sodelovanje je hkrati najpomembnejša oblika promocije države in sestavni del njene zunanje politike. V javni interes na področju mednarodnega sodelovanja sodijo mednarodne izmenjave projektov in programov, načrtno usmerjena promocija slovenske kulture v tujini, ki vključuje: identificiranje področij, ki imajo potencial za uveljavitev slovenske kulture v tujini in njihovo ustrezno finančno podporo, določitev ciljnih geografskih središč ali območij za predstavitve slovenske kulture v tujini, izboljšanje pogojev in vzpostavitev novih instrumentov za lažjo realizacijo projektov, aktivno vlogo Slovenije na področju kulture v multilateralnih, regionalnih in bilateralnih povezavah ter v okviru EU, vzpostavitev sistematičnega sodelovanja z diplomatsko-konzularnimi predstavništvi RS in zagotavljanje informacij o slovenski kulturi za tujo javnost prek spletnega portala www.culture.si ter drugih medijev in promocijskih sredstev.

1.cilj: Večja navzočnost in prepoznavnost slovenske kulture v mednarodnem okolju

Ukrep 1:

- Ciljna promocija, strateško mednarodno sodelovanje in mreženje.

Pojasnilo: MIZKŠ bo skrbelo za aktivno promocijo, strateško mednarodno sodelovanje in mreženje na vseh področjih umetnosti ter za promocijo države skozi kulturo. V tem okviru bo zlasti identificiralo pomembnejše projekte in avtorje ter poskrbelo za njihovo mednarodno prisotnost, razvejilo mrežo partnerjev za umetniški dialog/sodelovanje/izmenjave v krajih, kjer ima umetniške rezidence (New York, London, Berlin in Dunaj), identificiralo pa bo tudi možnosti vzpostavljanja novih slovenskih kulturno-informacijskih centrov v tujini.

Kazalniki:

- Sistemska vzpostavitev celovitih predstavitev slovenske kulture v tujini, število vzpostavljenih partnerstev med slovenskimi in tujimi kulturnimi izvajalci, število programov in projektov izmenjave.

Ukrep 2:

- Spletna dostopnost vsebin, potrebnih za mobilnost umetnikov.

Pojasnilo: Da bi se odpravilo ovire pri mobilnosti umetnikov, ki skušajo priti do točnih in celostnih informacij, se bo vzpostavil spletni portal za mobilnost (nadgradnja portala Culture.si), ki bo vseboval vsaj dvojezične informacije v zvezi z upravnimi, pravnimi in socialnimi vidiki mobilnosti ustvarjalcev v Evropi ter informacije o priložnostih za delo, rezidencah in delovnih štipendijah, in ki se bo lahko vključil v načrtovani skupni portal EU za mobilnost. Poleg informacij, potrebnih za mobilnost, bo nacionalni portal vseboval tudi druge informacije, ki jih samozaposleni in zaposleni v nevladnih organizacijah v kulturi potrebujejo za uspešno delo, nadaljnje izobraževanje in usposabljanje ter uveljavljanje socialnovarstvenih pravic.

Kazalnik:

- Vzpostavitev spletnega portala, kvantitativni podatki o obisku portala, urejanju vsebin in povezanosti portala s sorodnimi portali v tujini.

Samozaposleni v kulturi

Javni interes pri samozaposlenih v kulturi je spodbujanje in podpora vrhunske umetniške ustvarjalnosti in deficitarne kulturne dejavnosti ter omogočanje samostojnega poklicnega opravljanja kulturnih dejavnosti. V okviru tega je treba izboljšati tako zaposlitvene kot samozaposlitvene možnosti. Posebna skrb mora biti namenjena mladim samozaposlenim in nezaposlenim, da bi na trgu dela imeli boljše možnosti. Cilj kulturne politike mora biti vzpostavitev primerljivega vrednotenja dela zaposlenih in samozaposlenih za vse specializirane poklice v kulturi in v ta namen sprejeti ukrepe vrednotenja umetniškega dela, financiranega iz javnih sredstev. Posebna skrb bo še nadalje namenjena tudi starejšim ustvarjalcem, enako kot to velja za starejše samozaposlene v kulturi. Podeljevanje republiških priznavaln in izjemnih pokojnin na področju kulture je ukrep socialnega varstva, vezan na upokojitev. Upokojitev pa, v nasprotju z nekaterimi drugimi področji (šport), ne pomeni nujno tudi prenehanja ustvarjanja, nasprotno, na večini ustvarjalnih področij v kulturi je dodatek k nizki pokojnini, ki omogoča tudi ustvarjalnost.

1.cilj: Zvišati oziroma ohraniti socialno varnost samozaposlenih na ravni, ki bo spodbujala ustvarjalnost v kulturi

Ukrep 1:

- Skrb za ustrezno in uravnoteženo zastopanost umetniških področij pri samozaposlovanju, z namenom uravnotežene obravnave vseh poklicev.

Pojasnilo: Zagotovljena mora biti enakopravna in po področjih delovanja uravnotežena obravnava vseh poklicev, pravica do plačila prispevkov za socialno varnost pa omejena zgolj za vrhunske ustvarjalce in deficitarna področja tudi v praksi.

Kazalnika:

- Usklajevanje meril za podeljevanje statusa samozaposlenih s pravico plačila prispevkov po specializiranih kategorijah poklicev,
- podeljevanje pravice do plačila prispevkov na podlagi kvalitativnih kriterijev.

Ukrep 2:

- Priprava podlag za sprejem tarifnika o vrednotenju avtorskega dela v kulturi za projekte, ki so financirani iz javnih sredstev.

Pojasnilo: Ukrep bo samozaposlenim omogočal ustrežnejše vrednotenje avtorskega dela in primerjalno vrednotenje dela samozaposlenih z delom v javnih zavodih ter dajal zgled vrednotenja dela tudi širše na kulturnem trgu.

Kazalnik:

- Uveljavitev tarifnika za vrednotenja dela za vse specializirane poklice v kulturi, ki bo zavezujoč za izvajalce vseh programov in projektov, sofinanciranih iz državnega proračuna.

2. cilj: Dvig zaposljivosti oziroma samozaposljivosti ranljivih družbenih skupin s podporo projektom ustvarjanja novih in ohranjanja obstoječih možnosti, namenjenih predvsem mladim samozaposlenim in nezaposlenim ter starejšim.

Ukrepi:

- Spodbujanje socialne vključenosti in ustvarjanje novih možnosti za dostop do (samo)zaposlitvenih možnosti v kulturi,
- spodbujanje usposabljanja mladih s prenosom znanja starejših na mlade (mentorstvo), ki prvič stopajo na trg dela,
- prekvalifikacija za konkurenčnost oseb, ki zaradi psihofizičnih lastnosti ali starosti težko najdejo (samo)zaposlitev,
- vključevanje v operativne programe razvoja človeških virov ESS.

Pojasnilo: Iz analize v kulturi je razviden padec oziroma nizka raven zaposljivosti, predvsem med mladimi samozaposlenimi v kulturi.

Kazalniki:

- Ohranitev zaposlitve oziroma prezaposlitev, število financiranih prvih projektov mladih samozaposlenih, število vključenih mladih v praktična dela kulturnih ustanov, vključevanje v operativne programe evropske kohezijske politike.

Spodbujanje kulturne vzgoje

V javni interes sodi skrb za prepoznavanje in promoviranje vloge in pomena kulturno-umetnostne vzgoje v celotnem vzgojno-izobraževalnem sistemu in družbi. Kulturno-umetnostna vzgoja se po vsebini in poslanstvu pojavlja na presečišču kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sektorja ter zahteva vzpostavitev partnerstva med njimi, pa tudi partnerstvo z drugimi resorji. Kulturna vzgoja kot temeljna pravica posameznika mora biti del vseživljenjskega učenja, zato naj se kulturno-umetnostno področje zasnuje kot eden stebrov vzgoje in izobraževanja, da se zagotovi celosten razvoj posameznikove kulturne zavesti in pismenosti. V javni interes sodita vzgoja in izobraževanje o umetnosti, z umetnostjo in skozi umetnost. V javnem interesu je tudi prepoznavanje pomena socialne dimenzije kulturne vzgoje v preventivnih programih na različnih področjih življenja (preprečevanje nasilja v družini in družbi, različnih odvisnosti...). Ker je kulturnoumetnostno področje močno zaznamovano tudi z nacionalnim obležjem, daje lepo priložnost za krepitev slovenske nacionalne zavesti pri mladih. Ob drugem se oblikuje s seznanjanjem tega obležja – kulturna politika podpira ta proces, saj je nacionalna zavest sestavina samostojne osebnosti v današnjem svetu, ki se upira brisanju tvornih razlik in posebnosti med narodi in nacijami.

1. cilj: Načrtno izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v vzgoji in izobraževanju – dosegljiva kot temeljna in trajna sestavina kakovostne vzgoje in izobraževanja.

Ukrepi:

- Prepoznati pomen kulturno-umetnostne vzgoje v strateških in razvojnih dokumentih na celotnem področju vzgoje in izobraževanja ter v strateških in razvojnih dokumentih vseh pristojnih resorjev,
- umestitev kulturno-umetnostne vzgoje v programske dokumente vsakega VIZ ter vzpostavitev pogojev za kakovostno izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje v okviru obveznega in razširjenega programa vrtca/šole,
- ustvarjanje pogojev za mreženje koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje v VIZ, z nacionalno mrežo koordinatorjev v kulturnih ustanovah,
- ustvarjanje pogojev za pripravo dokumentov, priročnikov in didaktičnih pripomočkov,
- spodbujanje raziskav, ki obravnavajo učinke načrtne kulturne vzgoje v vzgojno-izobraževalnem sistemu in družbi kot celoti.

Pojasnilo: Kulturno-umetnostno vzgojo je treba zasnovati kot tretji »steber« vzgoje in izobraževanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu (formalnem in neformalnem, vključno s programi vseživljenjskega učenja). Prepoznati je treba njeno vlogo pri razvoju ustvarjalnih in inovativnih potencialov posameznikov ter kultiviranju nove generacije kreativnih državljanov in državljanek v dobi tehnoloških sprememb in različnih komunikacijskih praks, s tem prispevati h kreativnim in inovativnim kapacitetam družbe kot celote. Zagotoviti je treba medresorsko sodelovanje ter spodbuditi financiranje kulturno-vzgojnih projektov v drugih resorjih (npr. okoljska vzgoja skozi umetnost ...). Spodbujati je treba raziskave, ki preučujejo učinke načrtne kulturne vzgoje v vzgojno-izobraževalnem sistemu in družbi kot celoti. Za učinkovito izvajanje kulturno-umetnostne vzgoje je treba vzpostaviti pogoje za delovanje koordinatorjev in mreženje koordinatorjev.

Kazalniki:

- Vključenost kulture in umetnosti v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu ter vključenost v strateške in razvojne dokumente posameznih resorjev,
- ustvarjanje pogojev za mreženje (število mrež kulturno-umetnostne vzgoje, delež sodelujočih koordinatorjev, vzpostavitev regionalnih in nacionalne mreže koordinatorjev v VIZ, število vzpostavljenih kulturno-informacijskih centrov v VIZ),
- vključenost kulturne vzgoje v dokumente VIZ ter priprava priročnikov in didaktičnih gradiv s področja kulturno-umetnostne vzgoje,
- raziskave, ki preučuje učinke kulturne vzgoje v tem obdobju NPK.

2. cilj: Zagotoviti kakovostno, raznoliko in dostopno kulturno-vzgojno ponudbo s promocijo, pa tudi dostopnost informacij za širšo javnost

Ukrepi:

- Zagotavljanje dostopnosti kakovostnih kulturno-vzgojnih dejavnosti za različne ciljne skupine na vseh področjih umetnosti na nacionalni in lokalni ravni,
- spodbujanje priprav in izvedbe nacionalnih kulturno-vzgojnih projektov,
- omogočanje otrokom in mladini brezplačne obiske in ogleda izbranih kulturnih dogodkov z različnih področij umetnosti in kulture (npr.: v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi vzpostaviti sistem vavčerjev za vrtce in šole),
- vzpostavitev mreže koordinatorjev kulturne vzgoje v kulturnih ustanovah in krepitev mreženja kulturnih ustanov, ki pripravljajo kakovostne kulturno-vzgojne programe in projekte, spodbujanje projektne sodelovanja kulturnih ustanov in vzgojno-izobraževalnih zavodov,
- organizacija nacionalnih in regionalnih promocijskih in strokovnih predstavitev kulturno-vzgojnih programov in projektov,
- medijska podpora obveščanju širše javnosti in strokovnih delavcev o aktualni kulturno-vzgojni ponudbi ter ozaveščanju o pomenu kulturno-umetnostne vzgoje.

Pojasnilo: Skrbeti je treba za kakovostne in raznolike kulturno-vzgojne projekte in programe na vseh področjih, ki jih opredeljuje NPK, ter hkrati skrbeti za različne ciljne skupine. Spodbuditi je treba nacionalne kulturno-vzgojne projekte, pri čemer je nujno medresorsko sodelovanje, ki bo prispevalo k uspešnosti izvedb tovrstnih projektov. Koordinatorje kulturne vzgoje v kulturnih ustanovah je treba povezovati v mrežo. Ključno je medresorsko sodelovanje od lokalne do nacionalne ravni. Zagotoviti boljšo dostopnost kulturno-vzgojnih projektov, omogočiti brezplačne obiske/ogleda izbranih kulturno-vzgojnih dogodkov na različnih področjih umetnosti in kulture. Za uspešno izvajanje načrtne kulturno-umetnostne vzgoje na nacionalnem nivoju je ključno zagotoviti tudi ustrezno informiranost in promocijo, namenjeno različnim ciljnim skupinam, ki vključuje različne oblike informiranja, od spletnih portalov do stalne medijske podpore.

Kazalniki:

- Pestrost in kakovost ponudbe kulturno-vzgojnih programov in projektov na različnih področjih kulture za različne ciljne skupine,
- število nacionalnih kulturno-vzgojnih projektov, število občin, ki imajo vzpostavljene programe načrtne kulturno-umetnostne vzgoje za otroke in mladino,
- vzpostavitev mrež kulturnih izvajalcev in koordinatorjev kulturnih ustanov,

- spletna predstavitev kulturno-vzgojne ponudbe na nacionalni ravni,
- povečanje števila predstavitev kulturno-vzgojnih projektov v medijih,
- izvedba različnih nacionalnih in regionalnih predstavitev za različne ciljne skupine.

3.cilj: Zagotoviti strokovno usposabljanje na področju kulturno-umetnostne vzgoje za strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju ter kulturi.

Ukrepi:

- V študijskih programih za izobraževanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju in kulturi sistemsko omogočiti pridobitev temeljnih znanj s področja kulturno-umetnostne vzgoje kot širše družbene vseživljenjske dimenzije,
- sistemsko zagotoviti kakovostna dodatna strokovna usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju e – celostno in za posamezna področja umetnosti,
- ustvarjalcem in kulturnim delavcem omogočiti pridobitev dodatnih pedagoško-andragoških znanj,
- uvesti strokovno-promocijske ogleda in obiske kulturnih dogodkov za koordinatorje kulturno-umetnostne vzgoje iz VIZ.

Pojasnilo: Za razvoj področja so važne spremembe in ukrepi v izobraževanju strokovnih delavcev v kulturi, ki bodo delovali na področju kulturno-umetnostne vzgoje. Zagotoviti je treba, da pri pripravi in izvajanju programov usposabljanja, ki jih na tem področju organizirajo javni zavodi s področja vzgoje in izobraževanja, sodelujejo strokovnjaki kulture in umetnosti. Poudarek naj bo na programih, ki združujejo strokovne delavce iz VIZ in umetnike ter strokovne delavce iz kulturnih ustanov.

Kazalnika:

- Vzpostavitev kulturno-vzgojnih programov/modulov v univerzitetnih študijskih programih,
- večja ponudba programov stalnega strokovnega usposabljanja s področja kulture za strokovne delavce v VIZ in kulturnih ustanovah.

Človekove pravice in varovanje kulturnih raznolikosti

Ker je skoraj tretjina členov v Ustavi RS namenjena človekovim pravicam, je zelo pomembno za življenje na območju RS, da tustavno ureditev, ki implicira skupne vrednote in norme sobivanja, spoštujemo in jo tudi dosledno udejanjamo na vseh področjih družbenega življenja, še posebno pa na kulturnem. Človekove pravice uvajajo novo kulturo sobivanja v različnosti kot bogastvo kulturnega življenja, za kar si namerava Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, vključno s pristojno strokovno službo in strokovno skupino, prizadevati še naprej. Poleg udejanjanja posebne skrbi za razvoj ustavno priznanih skupnosti (italijanske in madžarske ter romske) bo kulturna politika skrbno spremljala tudi kulturno ustvarjanje pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na podlagi meddržavnega sporazuma, in kulturno delovanje skupnosti, ki so navedene v Deklaraciji RS o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v RS (DePNNS), ki je bila sprejeta v Državnem zboru 1. februarja 2011, ter kulturno ustvarjanje priseljencev. Nadaljevala bo z ukrepi za pripadnike različnih skupin

invalidov za zagotavljanje in izboljšanje dostopnosti javne kulturne infrastrukture za njihove potrebe. Ministrstvo si bo prizadevalo tudi za posebne ukrepe za pripadnike multiplo ranljivih skupin (npr. romski otroci) in za kulturno in etnično raznolikost v javni kulturni infrastrukturi. Razvijalo bo inovativne pristope za okrepitev sodelovanja omenjenih skupin v kulturnem življenju in s tem za uspešne procese integracije, ki vključujejo tako prizadevanja pripadnikov manjšin kot tudi pripadnikov večinskega prebivalstva. Obravnava kulturnih pravic manjšin v najširšem kontekstu človekovih pravic omogoča skrb za zadovoljevanje posebnih potreb ob hkratni skrbi za javni interes. S tem se omogoči udeležanje ne le razsvetljenkega principa humanega sobivanja na območju Slovenije, ki vključuje tudi pravičnost (enako obravnavo enakih in različno obravnavo različnih), ampak se lahko z dosledno skrbjo za človekove pravice prispeva tudi k ugledu Slovenije v sodobni Evropi pluralnih identitet in tudi širše.

1. cilj: Varovanje kulturnih in etničnih raznolikosti v okviru deklariranih človekovih pravic

Ukrep 1:

- Razvijanje programov in ukrepov za ustavno priznane manjšinske skupnosti: italijansko in madžarsko narodno skupnost ter romsko skupnost.

Pojasnilo: Gre za tri tipe programov: posebni, integracijski in program za okrepitev kadrovske zmogljivosti manjšin. Posebna skrb oz. posebni programi imajo pravno podlago v 64. in 65. členu Ustave RS in v zakonih, kjer je podrobno opredeljeno, kaj posebna skrb zajema in kako se udeležanje, upoštevajoč posebne okoliščine, v katerih pripadniki narodnih skupnosti in romske skupnosti živijo in kulturno delujejo. Končni cilj posebnih ukrepov je spoštovanje vsakega človeka ne glede na identiteto, in kakovostna, ne vsiljena integracija ob ohranjanju kulturnih različnosti. Slednje je možno le ob krepitvi lastnih zmogljivosti omenjenih skupnosti, zlasti kadrovske, kar ministrstvo že od leta 2008 izvaja s sredstvi iz Evropskega socialnega sklada.

Kazalniki:

- Obseg in raznolikost letnih posebnih programov za ustavno priznane manjšinske skupnosti,
- trend pri financiranju zgoraj navedenih programov in njihov strukturni delež v proračunu ministrstva,
- število financiranih razvojnih aktivnosti znotraj kulturnih programov,
- število izvedenih različnih načinov sodelovanja predstaviških teles skupnosti pri oblikovanju posebnih programov.

Ukrep 2:

- Dvigniti zaposljivost ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpirati njihovo socialno vključenost kot element kakovostne integracije.

Pojasnilo: Ukrep je namenjen kakovostni integraciji ranljivih družbenih skupin s sredstvi Evropskega socialnega sklada prek skrbi za kadre iz vrst ranljivih skupin; prispeval bo k razvoju manjšinskih kultur ter njihovi enakopravni participaciji v kulturnem življenju. Projekti, izbrani na javnem razpisu za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada - v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 - se izvajajo v podporo zaposlovanju oziroma zagotavljanju večjih zaposlitvenih možnosti na trgu dela, prispevajo k dvigu ravni usposobljenosti, kulturne ustvarjalnosti in kreativnosti ter h krepitvi samozavesti in socialne vključenosti v širše družbeno okolje.

Kazalnika:

- Število novo ustvarjenih bruto delovnih mest,
- število projektov na področju kulture.

2. cilj: Ustvarjanje pogojev za področno in območno integracijo

Ukrep 1:

- Ohranjanje kulturne raznolikosti in dediščine pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev.

Pojasnilo: Ukrep je namenjen kakovostni integraciji pripadnikov nemško govoreče etnične skupine na območju Slovenije, posebno Kočevarjev staroselcev. Skrb zanjo je opredeljena tudi v Sporazumu med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti, na podlagi katerega je bil sprejet delovni program. Posebna pozornost staroselcem je utemeljena s tem, da gre za majhno število pripadnikov te skupine, zaradi česar so potrebni posebni ukrepi za ohranitev njihove kulturne dediščine, pomembne tudi v kontekstu varovanja kulturne raznolikosti. Tak princip posebne skrbi za manjšinsko skupino se lahko analogno obravnava tudi za druge meddržavne sporazume, ki vključujejo manjšinsko varstvo.

Kazalnik:

– Število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov, prijavljenih na javni razpis, namenjen pripadnikom nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji.

Ukrep 2:

- Zagotavljanje kakovostne integracije pripadnikov narodnih skupnosti, ki so opredeljene v Deklaraciji Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, ter priseljencev.

Pojasnilo: V letu 2009 je bila na podlagi analiz in številnih posvetov, tudi s pripadniki omenjenih narodnih skupnosti, izvedena izboljšava v smislu pritegnitve Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti k javni skrbi za projekte društev in zvez zelo različnih manjšinskih skupnosti, ki niso navedene v Ustavi RS, so pa nekatere skupnosti poimensko navedene v Deklaraciji RS o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ, in sicer: Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci, Srbi v RS (skrajšano ABČHMS). Te narodnosti so v nekdanji skupni državi imele dejansko in formalno konstitutivno vlogo v vseh socialističnih republikah nekdanje države. S pomočjo številnih strokovnjakov, zaposlenih na Javnem Skladu RS za kulturne dejavnosti in v območnih izpostavah Sklada, se je tako povečala možnost za kakovostno področno in tudi območno integracijo (izpostave lahko vzpostavljajo neposredne stike z občinami), ne le omenjenih skupnosti, ampak tudi priseljencev, ki so organizirani v društva in zveze, kar lahko pozitivno vpliva na razvojno naravnost njihovih kulturnih projektov in na miroljubno sobivanje v različnosti. V preteklih letih se je začel tudi projekt z naslovom »Muzeji povezujejo«, ki postopno in celovito predstavlja tudi življenje teh skupnosti. V letu 2011 je bila že uspešno predstavljena makedonska skupnost. Ta projekt je primer integracije na področju varstva kulturne dediščine.

Kazalnika:

- Število in raznolikost sofinanciranih kulturnih projektov manjšinskih etničnih skupnosti v programu Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti,
- število in raznolikost projektov imenovanih skupnosti na različnih področjih kulture.

Ukrep 3:

- Spremljanje stanja glede dostopnosti javne kulturne infrastrukture za invalide in zagotavljanje invalidom možnosti za ustvarjalnost in primeren dostop do informacij.

Pojasnilo: V času 2012 do 2015 bo Služba za kulturne raznolikosti in človekove pravice pripravljala analize dostopnosti javnih kulturnih ustanov za invalide z različnih področij kulture,

s katerimi bo kulturna politika spremljala stanje na tem področju. Najprej bo na vrsti področje slovenskih splošnih knjižnic. Analize dostopnosti bodo osnova za pripravo novih (dodatnih) in specifičnih ukrepov za nadaljnje izboljšanje dostopnosti javne kulturne infrastrukture za posamezne skupine invalidov. Gre za ukrep, v okviru katerega se bo ugotavljalo trenutno stanje na področju uresničevanja kulturnih pravic oseb z različnimi oblikami oviranosti. Na podlagi posebnih analiz dostopnosti se bodo pripravljali programi za posamezne skupine invalidov.

Kazalniki:

- Analize dostopnosti javnih kulturnih ustanov za invalide,
- evalvacije dostopnosti in prilagojenosti vsebin potrebam senzorno oviranih invalidov,
- evalvacija ukrepov z vidika namena za posamezne skupine invalidov in z vidika možnosti za njihovo dejansko sodelovanje v kulturnem življenju.

Ukrep 4:

Spodbujanje kulturne in etnične raznolikosti na različnih področjih kulture in umetnosti ter v javni infrastrukturi.

Pojasnilo: Pri izboru kulturnih projektov za sofinanciranje iz proračuna, namenjenega za kulturo, bi bilo priporočljivo uvesti dodatni kriterij kulturne raznolikosti v primerih, ko gre za kakovostno primerljive projekte, in sicer v kulturnih programih Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport ter tudi v javnih zavodih in institucijah. Tako bi omogočili, da relativno redki ustvarjalci, pripadniki manjšinskih skupnosti, dobijo priložnost, da s svojo ustvarjalnostjo obogatijo kulturno življenje, prispevajo k raznolikosti in se uveljavijo v širši družbi.

Kazalnika:

- Evalvacija razpisov in pozivov na področju kulture in umetnosti Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport glede na dodatni kriterij kulturne in etnične raznolikosti,
- kulturni projekti, ki vključujejo manjšinsko tematiko, izvedeni v javni infrastrukturi.

Ukrep 5:

- Kadrovske okrepitve v javni infrastrukturi in v državni upravi na narodnostno mešanem območju za boljše izvajanje politike kulturnih raznolikosti.

Pojasnilo: S sredstvi Evropskega socialnega sklada je ministrstvo v letih 2007 - 2013 krepilo kadrovske zmogljivosti manjšinskih organizacij oz. nevladnih organizacij, ki delujejo za potrebe manjšin in z njimi. Da bi izboljšali pogoje za dejansko kulturno in etnično raznolikost, pa je treba tudi v javni infrastrukturi usposobiti kadre, ki bodo imeli dovolj specifičnega znanja in občutljivosti za delo na tem specifičnem področju. Temu naj bi bilo namenjeno prihodnje financiranje iz evropskih skladov.

Kazalnika:

- Število novih oz. usposobljenih kadrov za promocijo kulturne raznolikosti v javni infrastrukturi,
- število novih oz. usposobljenih kadrov za promocijo kulturnih raznolikosti v državni upravi na narodnostno mešanih območjih.

3. cilj: Podpiranje kulturne dejavnosti multiplo ranljivih skupin

Ukrep:

- Spodbujanje kulturne dejavnosti pripadnikov multiplo ranljivih skupin z upoštevanjem njihovih izraženih potreb ter spremljanje vključevanja njihovih kulturnih dejavnosti na različna področja kulture

Pojasnilo: Spoštovanje posebnih potreb ljudi je temeljno za humano kulturno politiko. Kulturna politika mora zato razviti še posebno občutljivost za primere, ko je ranljivost multipla (npr. otroci, starejši ali invalidi, ki so pripadniki etničnih manjšin ipd.) ali ko so identitete hibridne (npr. otroci iz etnično mešanih družin), kajti v takih primerih je nevarnost diskriminacije oz. ranljivost še sorazmerno večja. Znale so tudi nevarnosti intersekcijske diskriminacije. Ukrepi zoper različne oblike diskriminacije torej nujno vključujejo posebno in poglobljeno skrb za nove prioritete in vsebine v manjšinskih programih. V razpisna besedila javnih pozivov in razpisov manjšinskih programov so v določeni meri že zajeti ukrepi za preprečevanje multiple diskriminacije. V besedilih javnih razpisov za pripadnike romske skupnosti in nemško govoreče etnične skupine je vključen kriterij, ki daje prednost projektom, ki v svoje delovanje vključujejo otroke ali pa so njim namenjeni.

Kazalnika:

- Evalvacija vključenosti prednostnih meril v letnih razpisih in pozivih na področju kulture Ministrstva za izobraževanje, kulturo in šport z vidika skrbi za multiplo ranjive,
- deleži programov za multiplo ranjive v različnih kulturnih programih Ministrstva za izobraževanje, kulturo in šport.

Ljubiteljska dejavnost

Javni interes na področju ljubiteljske dejavnosti obsega vse dejavnosti kulturnih društev, skupin in drugih kulturnih organizacij - zagotavljanje infrastrukturnih pogojev za kulturne dejavnosti, mednarodno dejavnost, izobraževanje, informatizacijo, raziskovanje in druge podporne projekte. V okviru tega področja je pomembno tudi kulturno udejstvovanje pripadnikov drugih narodov in narodnosti v Sloveniji, sodelovanje z organizacijami Slovencev izven meja RS ter mednarodnimi organizacijami. Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije s svojo mrežo 59 izpostav omogoča in uresničuje intenzivnejši ter sproti pretok informacij in predstavitev, s čimer spodbuja strokovno spremljanje dogajanj tudi zunaj urbanih središč. JSKD pomembno podpira tudi kulturno udejstvovanje pripadnikov manjšinskih etničnih skupin v Sloveniji. Dejavno sodeluje z organizacijami Slovencev izven meja države ter z mednarodnimi organizacijami za ljubiteljsko kulturno na evropski ravni in širše. Pogosto je partner pri izvedbi različnih mednarodnih projektov, sodelavci JSKD pa pomembni in upoštevani sogovorniki predstavnikov različnih organizacij. Mrežna organizacija omogoča enakomeren razvoj dejavnosti, krepi socialno kohezivnost in medgeneracijsko povezovanje.

1.cilj: Ustvarjanje ustreznih pogojev za delovanje kulturnih društev in njihovih zvez, zvišanje dosežene ravni ljubiteljskih kulturnih dejavnosti ter ohranitev strokovno organizacijske podpore za njihovo delovanje.

Ukrep:

- Organizirati prireditve in izobraževalne oblike na lokalni, regionalni, državni in mednarodni ravni; strokovna in organizacijska pomoč pri izvedbi projektov in prireditvev na različnih ravneh.

Pojasnilo: Z izvedbo programov, ki se v okviru programske piramide izvajajo na območni ravni, JSKD omogoča vsem kulturnim društvom, skupinam in šolam, da predstavijo svojo produkcijo in da se njihovo delo strokovno ovrednoti. S tem v največji meri uresničuje načelo dostopnosti. Na regijski ravni se po kriteriju kakovosti predstavijo izbrane skupine, s čimer se spodbuja ustvarjalnost in zvišuje raven ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. Na državni ravni potekajo festivali in tekmovanja najvišje kakovosti. S prireditvami in tekmovanji JSKD izvaja tudi obsežen izobraževalni program za mentorje in ustvarjalce ter skrbi za izdajanje strokovne literature.

Ukrep:

- S sistemom projektnega financiranja načrtno podpirati projekte kulturnih društev, sofinancirati manjše investicijske posege v prostore ter nakup opreme za izvajanje dejavnosti.

Pojasnilo: S postopki systemskega financiranja bo javni sklad še naprej podpiral najbolj kakovostne in inovativne projekte kulturnih društev in skupin za vsa področja dejavnosti ter s sofinanciranjem investicijskih projektov omogočal dvig kakovosti produkcije in ustvarjal ustrezne pogoje za delo.

Ukrep:

- Spodbujati lokalne skupnosti, da zagotovijo prostorske in finančne možnosti za izvajanje programov oziroma delovanje ljubiteljskih kulturnih društev in skupin.

Pojasnilo: Zaradi težkih gospodarskih razmer se mnoga lokalna okolja nagibajo k zmanjšanju sredstev za delovanje ljubiteljskih kulturnih društev, zato si bo JSKD s komunikacijo in spodbujanjem lokalnih skupnosti prizadeval ohranjati dosežene stopnje razvoja kulturnih dejavnosti na posameznih območjih, prav tako si bo še naprej sistemsko prizadeval za sodelovanje lokalnih skupnosti v programih območnih izpostav JSKD.

Kazalniki:

- Število območnih/regionalnih/državnih/mednarodnih prireditev in udeleženih skupin,
- število izobraževalnih oblik na regionalni in državni ravni, število udeležencev,
- število izvedenih projektov, sofinanciranih iz projektnega razpisa in razpisov za sofinanciranje investicij.

Ukrepi:

- S sprejemom pravnih norm oziroma Zakona o ljubiteljski kulturi se bodo uredile posebnosti področja ljubiteljstva, od vrednotenja dosežkov do zagotavljanja pogojev za njihovo delo.

Pojasnilo: Skozi leta je država normativno urejala različna področja družbenega življenja, področje ljubiteljske kulture pa je urejeno zgolj z organizacijskega vidika samo v Zakonu o društvih in Zakonu o JSKD, medtem ko sta v ZUJIK-u kulturnim društvom namenjena le dva člena. Z razvojem dejavnosti so se pojavila vprašanja, ki bi jih bilo smiselno sistemsko urediti, pri čemer JSKD izpostavlja primere vrhunskih ljubiteljskih skupin, ki so umetniško na povsem enaki ravni kot profesionalni sestavi, pa vendar zaradi narave svojega statusa nimajo enakih možnosti vrednotenja dosežkov in sofinanciranja. Prav tako se je pokazala težava z dostopom društev do javne kulturne infrastrukture, pri čemer so društva v primerjavi s profesionalci praviloma postavljena v neenakovreden položaj. Neurejeno je tudi področje statusa kulturnih društev v javnem interesu, saj so učinki tega statusa povsem nedefinirani.

Kazalniki:

- Vezani so na sprejem Zakona o ljubiteljski kulturi / evalvacijska študija.

2. cilj: Spodbujati sodelovanje slovenskih kulturnih društev in ustvarjalcev s sorodnimi slovenskimi organizacijami v zamejstvu in po svetu.

Ukrep:

- Okrepiti aktivno sodelovanje med uradom za Slovence po svetu in JSKD na področju kulturnih izmenjav ter strokovno sodelovanje pri oblikovanju kriterijev za financiranje ljubiteljskih kulturnih programov Slovencev po svetu.

Pojasnilo: JSKD si bo prizadeval, da bi se v sodelovanju z uradom za Slovence po svetu dopolnili strokovni kriteriji in vzpostavilo sofinanciranje ljubiteljske kulture Slovencev po svetu z namenom ohranjanja in krepite slovenske identitete. Hkrati bo JSKD spodbujal gostovanja naših kulturnih skupin pri Slovencih po svetu in obratno. Deloma je tak sistem že vzpostavljen v

okviru urada, vendar pa se področju ljubiteljstva namenja premalo pozornosti. V sistem izmenjave je treba v prvi vrsti vključiti večje število najbolj kakovostnih ljubiteljskih kulturnih skupin.

Kazalnik:

- Število gostovanj.

3 cilj: Spodbujati uveljavljanje ljubiteljske kulturne ustvarjalnosti na vseh ravneh družbenega življenja ter omogočati uveljavljanje različnih družbenih skupin in posameznikov.

Ukrep:

Načrtovanje in izvajanje skupnih projektov z organizacijami s področja šolstva za povečanje kakovostnih projektov kulturno umetnostne vzgoje ter ohranjanje in dvig kakovosti občolskih kulturnih dejavnosti.

Pojasnilo: V prvi vrsti se ukrep nanaša na sistemsko vključevanje kulturno umetniških vsebin v učne programe in programe občolskih dejavnosti, ustrezno izobraževanje učiteljev oz. mentorjev ter na izboljševanje pogojev za ustvarjalnost mladih na vseh umetnostnih področjih. Namen programov je, da postanejo šole žarišča kulturnih projektov v svojem okolju. Hkrati se s tem promovirajo ustvarjalnost, vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko povezovanje.

Ukrep:

- Sofinanciranje in izvajanje kulturnih projektov manjšinskih etničnih skupin.

Pojasnilo: Cilj je skladen z razvojno-investicijskimi prioritetami Državnega razvojnega programa, ki v okviru 5. prioritete med dejavnostmi navaja tudi vključevanje različnih družbenih skupin v kulturne dejavnosti. Program omogoča večjo socialno vključenost, razvijanje medkulturnega dialoga, povečanje tolerance med različnimi družbenimi skupinami ter zagotavljanje uveljavljanja enakih možnosti.

Kazalnika:

- Število projektov specifičnih, manjšinskih in etničnih družbenih skupin,

- število sofinanciranih kulturnih projektov specifičnih družbenih in manjšinskih ter etničnih skupin.

Ukrep:

- Sodelovanje z mednarodnimi organizacijami s področja ljubiteljske kulture za krepitev prepoznavnosti slovenske kulture v mednarodnem prostoru.

Pojasnilo: na področju mednarodnega sodelovanja in povezav si je potrebno prizadevati za mednarodno uveljavitev najbolj kakovostnih ljubiteljskih kulturnih skupin ter skozi organizacijo mednarodnih projektov promovirati ljubiteljsko kulturo. V okviru mednarodnega sodelovanja je zelo pomembno tudi vključevanje v sorodne evropske in svetovne organizacije. Program izhaja iz strategije razvoja Slovenije, predvsem iz načela uveljavljanja slovenskih kulturnih dosežkov in slovenske kulturne dediščine kot temeljnih elementov prepoznavnosti slovenske države na evropski ravni ter uveljavljanja skupnega slovenskega kulturnega prostora tudi skozi mednarodno sodelovanje. Programi NPK za področje ljubiteljskih dejavnosti je skladen z evropskimi kulturnimi programi.

Ukrep:

- Z dejavnostjo rezidenčnega centra omogočati aktivno sodelovanje ljubiteljskih in profesionalnih kulturnih ustvarjalcev.

Pojasnilo: Program rezidenčnega centra sledi zgledu podobnih ustanov po svetu, katerih poslanstvo sta podpora in promocija ustvarjalnosti. Rezidenčni center je zasnovan kot stimulativen prostor nastajanja in izvedbe novih idej, primarno je namenjen umetniškemu ustvarjanju in umetniški produkciji, ki nastane kot rezultat kreativnega sodelovanja med ljubiteljskimi in profesionalnimi ustvarjalci. Tako se na neformalen in ustvarjalen način brišejo meje med ljubiteljskim in profesionalnim, povečuje se kakovost ustvarjanja ter krepi sodelovanje.

Ukrep:

- Priprava na vzpostavitev internetnega portala ljubiteljske kulturne dejavnosti, ki bo omogočal najširšo dostopnost in promocijo vseh oblik ljubiteljske kulture.

Pojasnilo: JSKD bo razvijal in dopolnjeval informacijsko platformo, namenjeno kulturnim društvom in skupinam doma in po svetu, z namenom lažjega povezovanja različnih kulturnih društev, izmenjave idej, širjenja obzorij, pretoka informacij in podobno. Portal bo vseboval tudi strokovno literaturo za posamezna področja, kar bo pomembno vplivalo na dvig kakovosti programov ljubiteljskih kulturnih skupin.

Kazalnika:

- Prepoznavnost portala JSKD, število obiskovalcev.

4. cilj: Dvig kvalitete izvedbe projektov ter izobrazbene ravni mentorjev in ustvarjalcev na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti

Ukrep:

- Priprave na ustanovitev študijskega centra za področje ljubiteljskih kulturnih dejavnosti.

Pojasnilo: Na podlagi novega zakona je JSKD dobil nove naloge s področja raziskovalne in izobraževalne dejavnosti, knjižnične dejavnosti in mednarodnega sodelovanja. Zato bo JSKD v prihodnje pričel s pripravami na vzpostavitev študijskega centra za ljubiteljske kulturne dejavnosti. Študijski center naj bi obsegal: izobraževalno središče za kulturne animatorje, raziskovalno središče, informacijsko dokumentacijski center (skrb za informacijski portal, izdaja spletnega časopisa o ljubiteljski kulturi), specializirano knjižnico – Cudermanovo zbirko.

Ljubiteljski kulturni ustvarjalci velikokrat nimajo formalne izobrazbe za dejavnost, s katero se ukvarjajo, za določena področja pa formalna oblika izobraževanja ne obstaja. Zato je nujno, da se tudi za področje ljubiteljstva vzpostavi študijski center, ki bo omogočal osnovno in dodatno izobraževanje, predvsem mladim pa tudi pridobivanje znanj in veščin za dejavnosti, ki lahko vplivajo na njihovo profesionalno pot. Za potrebe centra naj bi vlada RS dodelila ustrezne prostore JSKD-ju v upravljanje.